

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE ÖĞRETİM
YÖNTEMLERİNİN KÜLTÜR VE SANAT BOYUTUYLA İNCELENMESİ**

Halime Tuba BİLCANOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÇİT

TUNCELİ-2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE ÖĞRETİM
YÖNTEMLERİNİN KÜLTÜR VE SANAT BOYUTUYLA İNCELENMESİ**

Halime Tuba BİLCANOĞLU
(220200001)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÇİT

TUNCELİ-2024

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE ÖĞRETİM
YÖNTEMLERİNİN KÜLTÜR VE SANAT BOYUTUYLA İNCELENMESİ**

H. Tuba BİLCANOĞLU
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜLTÜR VE SANAT YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Bu tez 17/ 05 /2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

İmza	İmza	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÇİT (Munzur Üniversitesi)	Doç. Dr. Osman Vedüd EŞİDİR (Fırat Üniversitesi)	Prof. Dr. Adem ASALIOĞLU (Munzur Üniversitesi)
BAŞKAN	ÜYE	ÜYE

Bu seminer, Enstitümüz Kültür ve Sanat Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Altuğ KAZAR

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”ndaki hükümlere tabidir.

17/05/2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza
H. Tuba BİLCANOĞLU

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÇİT

TEŞEKKÜR

Çalışmama büyük katkıları sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Uğur ÇİT'e, babam Süleyman BİLCANOĞLU'na ve annem Firdevs BİLCANOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

H. Tuba BİLCANOĞLU
TUNCELİ- 2024

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR.....	II
İÇİNDEKİLER	III
RESİMLER LİSTESİ.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar	5
1.6. Sınırlılıklar	5
2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	6
2.1. Din	6
2.2. Ahlak	6
2.3. Kültür	7
2.4. Sanat	10
2.5. Din Kültürü	12
2.6. Din ile Kültür Arasındaki ilişki	15
2.7. Din ve Sanat İlişkisi	19
2.8. Din, Ahlak, Kültür ve Sanat	19
2.9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kültür ve Sanatın Önemi	24
2.10. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Öğretim Yöntem ve Teknikleri	32
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	38
4. YÖNTEM.....	41
4.1. Araştırmanın Modeli	41
4.2. Evren ve Örneklem.....	41
4.3. Veri Toplama Süreci	42
4.4. Veri Toplama Aracı.....	42
4.5. Verilerin Analizi.....	42
5. BULGULAR VE YORUM	43
5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
5.1.1. Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmalarda kültür ve sanat alanında ne gibi yöntemler kullanılmıştır?	43
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
5.2.1. Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerindeki öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat ile uygulanabilirlikleri nelerdir?	44
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
5.3.1. Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin uygulanmasında kültür ve sanat açısından eksiklikler var mıdır?	45
6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	46
7. KAYNAKLAR.....	49

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1. Kùltürel temalar sergisi-1	8
Resim 2.2 Kùltürel temalar sergisi-2	8
Resim 2.3. Kùltürel temalar sergisi-3	9
Resim 2.4. Din kùltürü dersi okul geneli değerlerimiz adlı resim yarışması.....	10
Resim 2.5. Yarışmalara ait okul içi afişler.....	11
Resim 2.6. Din kùltürü dersi minik mimarlar sergisi- 2023	13
Resim 2.7. Din kùltürü dersi minik mimarlar sergisi-2021	14
Resim 2.8. Kùltürel değerlerimiz okul sergisi	16
Resim 2.9. Geleneksel ramazan etkinlikleri Hacivat-Karagöz sınıf etkinliği.....	17
Resim 2.10. Geleneksel eski ev örneklerinden mutfak (Oriğinal).....	18
Resim 2.11. Kùltürel ve ahlaki değerlerimiz sınıf kapısı süsleme etkinliği.....	21
Resim 2.12. Hacivat karagöz oyunu sınıf performansı	22
Resim 2.13. Ramazan davulcusu maket fotoğraf etkinliği	23
Resim 2.14. Kùltürel değerlerimizden çevre etkinliği	27
Resim 2.15. Kùltürel değerlerimiz yedi kiremit oyunu.....	28
Resim 2.16. Kùltürel değerleri ifade eden kapı süsü etkinlikleri.....	29
Resim 2.17. Geleneksel kùltürel öğeler	30
Resim 2.18. İslam dinine ait camii örneği ve Hristiyanlık dinine ait kilise örneği.....	31

KISALTMALAR LİSTESİ

C.	: Cilt
S.	: Sayı
s.	: sayfa
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
ark.	: arkadaşları
bkz.	: bakınız
yay.	: yayınları
ve ark.	: ve arkadaşları

ÖZET

Din dersinde kültür ve sanat boyutunun amacı, öğrencilere dini ve kültürel mirası anlamaları, değer vermeleri ve bu mirası korumaları için bir fırsat sunmaktır. Bu boyut, dinin sadece ibadet ve inançla sınırlı olmadığını, aynı zamanda sanat ve kültür aracılığıyla ifade edilen zengin bir mirasa sahip olduğunu bizlere anlatmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda, din derslerinde kültür ve sanat boyutunu incelemek için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Örneğin, öğrencilere dini metinlerdeki sanat eserlerini ve sembolleri incelemek, tarihi ve kültürel yapıları incelemek, dini ritüellerin ve törenlerin sanatsal yönlerini keşfetmek, dini hikâyelerin sanat ve edebiyat eserlerindeki yansımalarını analiz etmek gibi yöntemler kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilere dini mimarinin ve diğer sanat formlarının dinin nasıl ifade edildiğinde nasıl bir rol oynadığını göstermek için pratik uygulamalar da yapılabilir.

Bu yöntemlerin kullanılması önemlidir çünkü din derslerinin sadece teorik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmaması gerekir. Kültür ve sanat boyutu, öğrencilerin dini deneyimlerini derinleştirmelerine ve dinin yaşayan bir toplumsal olgu olduğunu anlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, bu boyut, öğrencilerin dini miraslarını daha derinlemesine kavramalarına ve bu mirası koruma ve yaşatma sorumluluğunu üstlenmelerine yardımcı olur.

Bu yöntemlerin uygulanmasıyla elde edilen önemli sonuçlar arasında, öğrencilerin dini ve kültürel mirasa daha derin bir anlayış geliştirmesi, sanat ve kültür aracılığıyla dini ifade biçimlerine daha duyarlı hale gelmeleri ve dini hoşgörü ve anlayışın artması yer alır. Ayrıca, bu yaklaşım, öğrencilerin sanat ve kültürün dini ve manevi boyutunu öğrenmelerine ve bu alanlarda daha derinlemesine düşünmelerine olanak tanır.

Anahtar kelimeler: Din ve kültür, sanat, kültür ve sanat boyutu, din ve kültürel miras, din dersi

ABSTRACT

Analysing the Teaching Methods in Religious Culture and Ethics Lessons With the Dimension of Culture and Art

The purpose of the cultural and artistic dimension in your course is to provide students with an opportunity to understand, appreciate, and preserve religious and cultural heritage. This dimension communicates that religion is not limited to worship and belief alone, but also encompasses a rich heritage expressed through art and culture.

In line with this purpose, various methods can be used to examine the cultural and artistic dimension in religious courses. For example, students can explore artistic works and symbols in religious texts, examine historical and cultural structures, discover the artistic aspects of religious rituals and ceremonies, and analyze reflections of religious stories in art and literature. Additionally, practical applications can be employed to demonstrate to students how religious architecture and other forms of art play a role in expressing religion.

It's important to utilize these methods because religious courses should not be limited to mere theoretical knowledge transfer. The cultural and artistic dimension helps students deepen their religious experiences and understand that religion is a living social phenomenon. Furthermore, this dimension assists students in gaining a deeper understanding of their religious heritage and taking on the responsibility to preserve and perpetuate this heritage.

Among the significant outcomes achieved through the implementation of these methods are students developing a deeper understanding of religious and cultural heritage, becoming more sensitive to religious expressions through art and culture, and fostering increased religious tolerance and understanding. Additionally, this approach enables students to learn about the religious and spiritual dimensions of art and culture and encourages them to think more deeply in these areas.

Key words: Religion and culture, art, cultural and artistic dimension, religion and cultural heritage, religious studies

1. GİRİŞ

Din, insanların inançlarını ve ibadetlerini düzenleyen bir dizi inanç ve ritüeli ifade eder. Din, genellikle bir üst güce veya tanrıya olan inancı içerir ve insanların hayatlarını yönlendiren ahlaki ve etik kuralları belirler (Amerikan Psikiyatri Dergisi, 1964). Din, akıl sahiplerini kendi hür iradeleriyle en iyiye, en doğruya ve en güzele ulaştıran ilahi bir kanundur (DİB Yayınları, 10. Baskı, 2015).

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, örf ve adetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır (URL-1, 2023). Kültür, bir toplumun veya bir grup insanın değerlerini, inançlarını, davranışlarını, normlarını, geleneklerini ve sanatsal ifadelerini içeren bir bütündür (Yücel ve Karagöz, 2019).

Sanat ise, insanların duygusal ve estetik deneyimlerini ifade etmek, iletmek ve paylaşmak için kullanılan yaratıcı bir faaliyettir. Sanat, farklı disiplinlerde (resim, heykel, müzik, edebiyat, dans, tiyatro vb.) ifade edilebilir ve insanların düşüncelerini, duygularını ve deneyimlerini aktarmalarına olanak tanır. Sanat, toplumun kültürel ve tarihsel bağlamında şekillenir ve toplumun değerlerini, inançlarını ve normlarını yansıtabilir (Makal, 2023).

Bu tanımlamalar, din, kültür ve sanat arasındaki ilişkileri ve her birinin insan yaşamındaki önemini vurgular. Din, insanların inançlarını ve ibadetlerini düzenleyen bir sistemdir ve genellikle ahlaki ilkeleri belirler. Bu tanım, insanların inançlarını yönlendiren ve onlara rehberlik eden bir dini sistem olduğunu açıkça ifade eder. Dinin, kültürün ve sanatın insan yaşamında derin ve bağlantılı bir rol oynadığını gösteriyor. Bu kavramların bir arada ele alınması, insanların inançlarını, değerlerini ve duygularını ifade etmelerine ve anlamalarına yardımcı olur. Din, kültür ve sanat arasındaki etkileşim, bir yandan toplumların ve bireylerin kimliklerini şekillendirirken, bir yandan da insanların duygusal ve estetik ihtiyaçlarını karşılar.

Din ve kültür arasında esasen karşılıklı bir ilişki olduğu bilinmektedir. Kültürü dinden, dini ise kültürden ayrı tutmak mümkün değildir. Bu nedenle din ile kültür kavramlarının tanımları irdelenerek eğitim ve öğretim materyalleri içerisinde Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde eğitim ve öğretimde kullanılan yöntemler, ders içeriğinin şekillenmesinde önemli bir paya sahiptir.

İslam sanat tarihine baktığımızda din, kültür ve sanatın kaynaşması o bölgedeki mimarinin de gelişmesine zemin hazırlamıştır. Ders kitaplarında din ve kültürün sentezi olan İslam mimarisi de ön plana çıkmaktadır. İslam mimarisinde camiler, külliyeler, medreselerin, kervansarayların, diğer dinlere ait ibadet yerlerinin o bölgenin kültürüyle şekillendiğini görmekteyiz. Kültüre göre şekillenen İslam mimarisi, ders kitaplarında, öğretim yöntemlerinde ve yerinde öğrenmede son derece etkili olmuştur.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmada, din ve kültür kavramının birleşerek öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuyla araştırmalarda kullanılması ve ders olarak okutulmasında öğretim yöntem ve tekniklerinin, eğitime katkısı ve desteği sunulacaktır.

Öğretim yöntemlerinde yerinde gezi ve gözlem yapılarak derslerin öğrenme açısından pekiştirilmesi sağlanabilmektedir. Eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalara baktığımızda öğrenci merkezli bir öğrenme yönteminin olduğunu görmekteyiz. Eğitim alanındaki yöntemler bize öğrencinin soysal, kişisel, kültürel yaşamlarının, öğrenimin gerçekleşmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Kültür ve sanat boyutunu konu alan araştırmaların derinlemesine incelenmesi ve farklı başlıklardaki çalışmaların ortak veya zıt bulgularının tek bir çatı altında birleştirilip ortaya konulması ve ortaya çıkacak olan yeni öneri ve sonuçlar ile alana katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Bu açıdan ele aldığımızda Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin, kültür ve sanat boyutuyla ele alınmasının eğitim gören insanlar üzerindeki yansımaları nelerdir? sorusunu ortaya çıkarmıştır.

1.2. Alt Problemler

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları bulunmaya çalışılacaktır;

- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmalarda kültür ve sanat alanında ne gibi yöntemler kullanılmıştır?
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerindeki öğretim yöntemlerinin kültür ve sanatla beraber uygulanabilirlikleri nelerdir?
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin uygulanmasında kültür ve sanat açısından eksiklikler var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuna ilişkin araştırmaların amacı, bu derslerin öğretiminde kullanılan yöntemlerin etkililiği, öğrenci başarısı, öğrenci katılımı ve öğrenme süreçlerine etkisi gibi konuları araştırarak daha iyi bir eğitim sistemi oluşturmaktır. Ayrıca derslerin kalitesini artırmak ve öğrenci öğrenimini geliştirmek amacıyla bilimsel temele dayalı bilgilerin sunulması da amaçlanmaktadır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmaların kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, bu derslerin daha etkili bir şekilde öğretilmesi için bilgi sağlamayı amaçlar. Bu araştırmalar, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu derslere yönelik tutumlarını ve algılarını inceleyen çalışmaları içermeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma, aşağıdaki amaçları taşıyabilir:

- Öğretim yöntemlerinin etkililiğini değerlendirme açısından yapılan araştırmalar, öğretim yöntemlerinin öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmesi, sosyal öğrenmeyi desteklemesi ve öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarına yardımcı olması gerektiğini vurgulamaktadır (Erkek ve Işıksal, 2018).
- Öğrenci motivasyonunu artırmak: Öğretmenlerin öğrenci motivasyonunu artırmak için yüksek beklentilere sahip olmaları, iletişimlerini bu beklentilere dayalı olarak sürdürmeleri ve beklentilerini öğrencilere iletmelerinin önemli olduğu belirtilmektedir (Sürücü ve Ünal, 2018). Grup çalışmaları ve öğrenme ortamının öğrencilerin başarı, derse karşı tutum ve motivasyonunu artırdığı gözlemlenmiştir (Bilgin ve Çetin, 2014). Bu durum öğrencilerin derslerde daha ilgili aynı zamanda motivasyonu artırma yönünde hangi yöntemlerin etkili olduğunu anlamayı sağlayabilir.
- Öğrenci katılımını teşvik etmek: Derslerde öğrencilerin daha aktif katılımını sağlayacak yöntemleri tanımlamak ve geliştirmek, etkili öğretim yöntemlerinden yararlanmak, öğrenci katılımını teşvik etmenin bir başka önemli yönüdür. Öğrencinin açıklamaları ortaya çıkarmak gibi etkileşimli öğretim yöntemlerinin, anlayışı geliştirdiği ve öğrenci katılımının artmasına katkıda bulunabileceği gösterilmiştir (TH ve ark., 1994). Öğrencilerin akademik katılım ve başarısı arasındaki ilişki, Ayrıca, öğrenci katılımını teşvik etmede öğretim uygulamalarına katılmanın öneminin altını çizmektedir (Casuso-Holgado ve ark., 2013). Ayrıca,

öğrenci katılımını teşvik etmek öğrencileri kendi öğrenme süreçleri üzerinde düşünmeye ve anlamlı tartışmalara katılmaya teşvik ederek öğrenci katılımının arttırılmasına katkıda bulunabilir (Benton, 2013; Zahal, 2020).

- Ders materyallerinin tasarımını iyileştirmek: Ders kitapları, ders planları ve öğrenme materyallerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına katkıda bulunmak. Örneğin, Meşe (2023) çalışmasında, uzaktan eğitim ortamlarında etkili ders materyalleri oluşturmak için öğretim tasarımcılarını yönlendirmede araştırma sonuçlarının değerini vurgulamıştır. Ayrıca, Özdemir ve ekibi (2020) öğrencilerin aktif katılımını teşvik etme ve daha zengin öğrenme imkânları sağlama konusunda somut materyallerin önemine dikkat çekmiştir.
- Öğretmenlerin eğitimini desteklemek: Öğretmenlere daha iyi öğretim yöntemleri ve stratejileri öğretmek için araştırmalardan elde edilen bulguları kullanmak. Uzun ve Yaprakdal (2022) çalışmalarında, öğretmenlerin refahını ve öz yeterliliklerini artırmak için olumlu psikoloji müdahalelerinin kullanılmasını önermiş ve bu tür müdahalelerin ulusal çapta geniş kapsamlı olarak benimsenmesinin önemini vurgulamıştır.

Sonuç olarak, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmaların amacı, kültür - sanat ile daha etkili ve verimli bir öğretim süreci oluşturmak, öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağlamak ve toplumsal, ahlaki değerlerin aktarılmasına katkıda bulunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmalar irdelenerek, yapılan araştırmaların incelenmesi ve elde edilen bilgilerin derlenerek sunulmasına olanak sağlayacaktır. Akabinde, araştırma ile ilgili öğretim yöntemlerine ilişkin bilgiler amacına uygun şekilde verilerek amaç ve hedeflerin eğitime ve öğretime katkı sunması amaçlanmaktadır. Söz konusu çalışma, literatüre katkı sağlayacak şekilde tezin önemli sayılmasına olanak sağlayacaktır.

1.5. Sayıtlar

- Bu araştırmada ulaşılan tez ve makalelerin araştırmacılar tarafından yöntem ve teknik olarak doğru bir şekilde ve eksiksiz kaleme alındığı varsayılmaktadır.
- Ulaşılan tez ve makalelerin internet ortamında dikkatli bir şekilde incelendikten sonra tam sayıma ulaştığı varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Bu araştırma, araştırmanın amacına bağlı olarak alan yazın taraması yapılan DergiPark hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK ve ULAKBİM veri tabanları, Tarama sonucu elde edilen verilerden amaca uygun olanların çalışmaya dâhil edilmesi, TR Dizin ve Google Akademik ile ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.
- Bu araştırma Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi alan öğrencilerin ğretim yöntemlerinde kültür ve sanatın gelişimlerine etkileri üzerinde durulacağından, verilen dersin eğitimi ile sınırlıdır.

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Din

Din, birçok insan için manevi ihtiyaçlarını karşılamak açısından önemli bir araç olmuştur. Bu, yaşamlarında anlam arayışında olanlar için derin bir yolculuk sunabilir. Din, insanlara bir amaç duygusu verir, onlara umut ve teselli sağlar ve ahlaki değerleri benimsemelerine yardımcı olur. Ayrıca, toplumsal bağları güçlendirerek insanları bir araya getirebilir. (Tan ve Yıldız, 2022). Mücadelelerle dolu zamanlarda, din ruhsal iyilik ve manevi destek sunabilir. İnsanların iç huzurunu bulmalarına, yaşamlarında denge kurmalarına ve stresle başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Bu, bireylerin ruhsal iyiliklerine katkıda bulunarak manevi iyi oluşlarını destekleyebilir (Tan ve Yıldız, 2022).

Din, insanların inançlarını ve ibadetlerini düzenleyen bir dizi inanç ve ritüeli ifade eder. İnsanların manevi ihtiyaçlarını karşılamak için bir araç olarak kullanılır ve insanların ruhsal iyiliklerine katkıda bulunabilir. Ancak din, farklı insanlar ve kültürler arasında farklı şekillerde anlaşılabilir ve uygulanabilir.

Ancak dinin etkisi ve anlamı, kişiden kişiye, kültürden kültüre değişebilir. Bazıları için derin bir içsel bağlantı ve destek kaynağı olurken, diğerleri için farklı anlamlara gelebilir. Önemli olan, bu tür manevi ihtiyaçların karşılanması, insanların ruhsal sağlığına katkıda bulunabilecek farklı yolları olabileceğidir.

2.2. Ahlak

Ahlak, bireylerin doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü, toplumsal standartları ve değerleri belirlemede kullandıkları bir kavramdır. Genellikle ahlak, toplumun kabul ettiği, paylaşılan ve onayladığı değerler, prensipler, normlar ve davranış kurallarıyla ilişkilidir. Ahlak, insanların etik ve moralli bir şekilde davranmalarını sağlayan, toplum içinde kabul görmüş normatif bir yapıyı ifade eder. Ahlak kavramı, bireyler veya toplum içinde kabul edilen ve inanılan çok çeşitli değer ve ilkeleri kapsar. Bireysel ahlak ile bir toplum içinde paylaşılan ve genel kabul görmüş kural ve değerleri temsil eden genel ahlak arasında ayrım yapar (Meray, 2023). Ayrıca ahlak, etik davranışla yakından ilişkilidir ve başkalarına karşı etik olmayan yöntemlerin sistematik ve düşmanca uygulanmasını içerdiğinden sıklıkla bireylerin psikolojik iyiliğiyle ilişkilendirilir (Altunay ve ark., 2014). Türk Dil Kurumu (TDK): "etik"i

"örf, adet, ahlâk, ahlakla ilgili bilim" olarak tanımlamaktadır (Gerçek, 2016). Ayrıca ahlak, ulusal değerlerle bağlantılı olup, toplum içerisinde bireylerin uyması gereken kurallar olarak değerlendirilmektedir (Karademir ve Çelik, 2020). Ahlak, mutluluk anlayışıyla ve edebiyatın etik ve estetik boyutlarıyla ilişkili olması nedeniyle felsefi ve tasavvufi bakış açılarıyla da derinden iç içedir (Kiziler ve Öksüzoğlu, 2022; Savaş, 2021). Ayrıca ahlak, liderlik davranışı, sosyal sorumluluk ve organizasyon kültürüyle bağlantılıdır ve çeşitli alanlarla ilgisini vurgulamaktadır (Mert, 2021; Cesur ve ark., 2019).

Ahlak, bir bireyin doğru ve yanlış anlamasına, ahlaki kararlar vermeye ve doğru olanı yapmaya yönlendiren bir kılavuzdur. Toplumlar genellikle ahlaki değerleri belirlemek ve korumak için çeşitli sistemler, kurallar ve normlar oluşturur. Bu normlar, vicdan, adalet, dürüstlük, saygı, sorumluluk gibi kavramlar etrafında şekillenir. Ayrıca ahlak, vatandaşlık eğitimi, hukuk felsefesi ve insan eylemi bağlamında ele alınmakta, çok boyutlu doğası ve hukuk, politika ve insan davranışlarıyla kesişimi vurgulanmaktadır (Som ve Karataş, 2015; Korlaelçi, 2011; Ögcem, 2020).

Sonuç olarak ahlak, bireysel ve toplumsal değerleri, etik davranışları ve bunun eğitim, liderlik ve vatandaşlık dahil olmak üzere insan yaşamının çeşitli yönleri üzerindeki etkisini kapsayan karmaşık ve çok yönlü bir kavramdır.

Her kültürde ve toplumda ahlaki standartlar ve değerler farklılık gösterebilir. Bu nedenle, ahlak kavramı, zamanla ve toplumdan topluma değişebilir. Bununla birlikte, genellikle ahlak, insanların birbirleriyle etkileşimlerinde, karar verme süreçlerinde ve toplumda uyum içinde yaşamalarında önemli bir rol oynar. Ahlak, bireylerin karar verme süreçlerinde, sosyal ilişkilerinde, etik sorumluluklarını anlamada ve toplumsal uyum içinde yaşamada temel bir rehberlik sağlar.

2.3. Kültür

Kültür, insanların bir arada yaşamasıyla, etkileşimleriyle ve deneyimleriyle oluşan bir doku gibidir. Nesiller arası aktarımıyla güçlenir ve bir toplumun kimliğini, değerlerini ve benzersizliğini yansıtır. Bu, insanların birbirlerini anlamalarını, iletişim kurmalarını ve ortak bir anlayış geliştirmelerini sağlar (Yücel ve Karagöz, 2019).

Resim 2.1. Kültürel temalar sergisi-1 (Orijinal)

Kültür, düşünce tarzlarını, değerleri ve yaşam tarzlarını şekillendirirken aynı zamanda toplumun mirasıdır. Bu miras, tarihi yapılar, sanat eserleri, el sanatları ve diğer kültürel ifadeler gibi çeşitli şekillerde kendini gösterebilir. Bu değerlerin korunması ve mülkiyeti, toplumun ortak çıkarlarını gözetten hukuki düzenlemelerle yönetilir (Yücel ve Karagöz, 2019).

Resim 2.2 Kültürel temalar sergisi-2 (Orijinal)

Kültürel varlıkların korunması, toplumların kimliğinin ve tarihlerinin bir parçası olarak kalmalarını sağlar. Bu koruma, geçmişin günümüz ve gelecek nesiller için anlamını sürdürme çabasıdır. Kültür, sadece belirli bir toplumun değerlerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda bu değerleri paylaşarak insanları bir araya getirir ve ortak bir paydada buluşturur (Özel, 2018).

Resim 2.3. Kültürel temalar sergisi-3 (Orijinal)

Kültür, insanların birbirleriyle etkileşimleri sonucunda oluşur ve nesilden nesile aktarılır. Aynı zamanda mülkiyet kavramıyla da yakından ilişkilidir ve kültürel varlıkların korunması ve yönetimi için oldukça önemlidir. Sonuç olarak din ve kültür kavramlarından yola çıkarak, kültür bir toplumun veya bir grup insanın değerlerini, inançlarını, davranışlarını ve sanatsal ifadelerini içeren bir bütündür.

2.4. Sanat

Sanatın, toplumun kimliğini koruma ve aktarma rolü büyük önem taşır. Sanat eserleri, bir toplumun değerlerini, yaşam tarzlarını ve tarihini yansıtarak kültürel mirasın taşıyıcısı olabilir. Bunun yanı sıra, sanat toplumsal meselelere odaklanabilir ve insanları bu konularda düşünmeye teşvik edebilir. Toplumsal değişimi destekleyebilir, çeşitli perspektifler sunabilir ve toplumsal farkındalık yaratma konusunda güçlü bir rol oynayabilir (Atak ve Taştan, 2012). Ayrıca, sanatın bireylerin duygusal ve zihinsel sağlığını destekleme gücü büyüktür. Sanat, insanların duygusal ifadelerini serbest bırakmalarına, düşüncelerini ve duygularını ifade etmelerine olanak tanır. Bu da insanların içsel denge ve refahlarını artırabilir. Sanatın, duygusal ifade özgürlüğü ve terapi gibi işlevleri, bireylerin ruhsal sağlığını destekleyerek toplumun genel refahına katkıda bulunabilir.

Resim 2.4. Din kültürü dersi değerlerimiz adlı resim yarışması (Orijinal)

Sanatın duygusal ifade ve kendini ifade etme üzerindeki etkisi oldukça derindir. Sanat, duygusal ifadenin serbest bırakılmasına olanak tanır ve bu yolla insanların iç dünyalarını ifade etmelerine yardımcı olur. Sanat terapisi gibi uygulamalar, sanatın duygusal iyiliklere nasıl katkıda bulunduğunu göstermiştir. Sanatın yaratıcı süreci, insanlara duygusal rahatlama ve ifade etme imkânı sunarak stresi azaltabilir ve ruhsal dengeyi destekleyebilir. (Turgut, 2022). Sanat toplumsal değişimi teşvik edebilir ve sosyal meselelere dikkat çekebilir. Sanat eserleri, toplumsal konularda farkındalık yaratarak insanları düşünmeye ve

konuşmaya teşvik edebilir. Sanatçılar, toplumsal sorunları ele alabilir, çeşitli bakış açılarını sunabilir ve böylece toplumda değişim ve ilerleme için bir katalizör olabilir. Sanat, duygusal ifade özgürlüğü ve toplumsal farkındalık yaratma konusundaki gücüyle insanların yaşamlarına ve topluma derin etkiler yapabilir.

Resim 2.5. Yarışmalara ait afişler (Orijinal)

Sanatçılar sıklıkla eserleri aracılığıyla toplumsal adaletsizliklere, politik meselelere ve insan hakları ihlallerine dikkat çekiyor. Sanat, toplumsal değişimi teşvik eden bir araç olabilir çünkü sanat eserleri insanları düşünmeye, tartışmaya ve harekete geçmeye teşvik edebilir. Bu eserler, toplumda değişim ve dönüşüm için bir katalizör rolü üstlenebilir (Ulus ve Şeker, 2022).

Sanatın teknolojinin gelişimiyle birlikte evrim geçirmesi de oldukça etkileyicidir. Yeni medya ve teknolojik araçlar, sanatın ifade biçimlerini genişletiyor. Dijital sanat, sanal gerçeklik, interaktif enstalasyonlar gibi yeni formatlar, sanatçılara farklı yollarla duygularını, düşüncelerini ve toplumsal meselelere bakış açılarını ifade etme imkânı sunuyor. Bu da toplumsal değişim için daha etkili ve geniş bir platform sunabilir.

Sanat, teknolojinin sunduğu bu yeni olanaklarla birlikte daha geniş kitlelere ulaşabilir ve toplumsal meselelere dikkat çekme potansiyelini artırabilir. Bu, toplumun daha geniş kesimlerine ulaşarak değişim ve farkındalık oluşturma açısından önemli bir potansiyel sunar. Dijital sanat, sanal gerçeklik, interaktif enstalasyonlar gibi yeni teknolojiler, sanatın sınırlarını genişletmiş ve yeni deneyimler sunmuştur.

Sonuç olarak, sanat, insanların duygusal ve estetik deneyimlerini ifade etmek, iletmek ve paylaşmak için kullanılan yaratıcı bir faaliyettir. Sanat, toplumun kültürel mirasını korur ve aktarır, toplumsal değişimi teşvik edebilir, duygusal ve zihinsel sağlığı destekleyebilir ve yeni teknolojilerle birlikte yeni ifade biçimleri ortaya çıkabilir.

2.5. Din Kültürü

Din kültürü, gerçekten bir toplumun veya bireyin dini inançları, ritüelleri, değerleri ve bu inancın sosyal ve kültürel etkileşimlerini içeren genel bir terimdir. Din kültürü, dini öğretilerin etkisi altındaki değerleri, gelenekleri ve davranışları temsil eden bir kültürdür ve genellikle bir okul veya eğitim kurumu mensupları tarafından uygulanmaktadır (Khadavi, 2023). Din, insanların inanç, ibadet, ahlak ve manevi yaşamları üzerinde derin etkilere sahip bir faktördür. Din kültürü ise bu dini inançları, değerleri ve ritüelleri kapsar ve toplumun genel kültürel dokusunu şekillendirir. Din kültürü, eğitim kurumlarında, din öğretisi değerlerinin hayata geçirilmesi çabalarını temsil eden bir gelenek olarak ifade edilebilir. Okul liderliği politikaları, öğretme ve öğrenme faaliyetleri, ders dışı etkinlikler ve okul üyelerinin tutarlı gelenekleri ve davranışları gibi çeşitli yollarla dini değerlerin geliştirilmesini içerir. Okullarda din kültürünün geliştirilmesi, dinsel bir atmosferin oluşturulmasını ve kökleşmiş geleneklerin yanı sıra okulun tüm üyelerinin katılımıyla dinin uygulanmasını amaçlar. Dini ve kültürü anlamak, genellikle dini atmosferi kavramaktan ayrı bir süreçtir. Bu çalışmalar genellikle okul kurumlarında din kültürünü geliştirme uygulamalarına genel bir bakış açısı sunar (Khadavi, 2023).

Resim 2.6. Din kültürü dersi minik mimarlar sergisi- 2023 (Orijinal)

Farklı milletlerin oluşturduğu çeşitliliğin, dinin milli kültürün temel taşlarından biri olarak kabul edildiği ve bu çeşitliliğin ilahi bir kaynaktan geldiği vurgulanmaktadır. Bu düşünce, dinin bir toplumun milli kimliğini oluşturan önemli unsurlardan biri olarak görülmesine işaret etmektedir. Dini çeşitliliğin, dini referanslarla ifade edildiği ve bu çeşitliliğin milli kimlik inşasında bir referans olarak kullanılması gerektiği öne sürülmektedir. Bu perspektif, dinin toplumların kültürel ve sosyal yapılarına derinlemesine entegre olduğunu ve bu entegrasyonun milli kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynadığını belirtir (İder, 2023).

Din kültürü, belirli bir toplumun ahlaki normlarını, etik değerlerini ve toplumsal yapılarını içeren bir kavramdır. Sanat, edebiyat, mimari ve diğer kültürel ifadeler aracılığıyla ortaya çıkan din kültürü, örneğin dini motiflerin bulunduğu resimler, tapınaklar, kiliseler, camiler veya dini metinlerin etrafında oluşturulan edebi eserler aracılığıyla görsel ve estetik yönlerini yansıtır. Turan'a (2019) göre, din, kültür ve toplum tarihi arasındaki ilişki karmaşık ve derinlemesine incelenmesi gereken bir konudur. Din genellikle toplumun değerlerini, normlarını ve davranışlarını şekillendiren önemli bir faktördür. Naziroğlu'nun (2016) ifadesine göre, din toplumun tarihi boyunca var olan inanç sistemlerini ve kültürel yapılarını etkilemiş ve toplumsal düzeni belirlemiştir. Diğer bir ifadeyle, Çebi'ye (2022) göre, kültür bir toplumun sanatı, dili, gelenekleri ve değerlerini içerir ve toplumun kimliğini oluşturan temel unsurlardan biridir. Her toplumun din kültürü kendine özgüdür ve bireylerin yaşamlarına derinlemesine etki eder. Din kültürü, bir toplumun tarihini, değerlerini ve

toplumsal yapısını anlamak için önemli bir konudur. Cengiz'in (2021) ifadesine göre, toplumun tarihi, din ve kültür arasındaki etkileşimin bir yansımasıdır. Örneğin, kültürel unsurlar arasında yer alan atasözleri ve deyimler, bir toplumun dini, tarihi ve kültürel yapısı hakkında önemli ipuçları sunabilir. Ayrıca, Ateş'in (2021) ifadesine göre, mimari biçimler, tarihsel süreçte dini, siyasi ve ekonomik etkileşimlerin bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır.

Din kültürü, bir toplumun tarihi, gelenekleri, dini semboller, ritüelleri ve inanç sistemleriyle derin bir şekilde ilişkilidir. Toplumun din kültürü, o toplumun tarihini, değerlerini ve toplumsal yapısını anlamak için önemli bir araç olarak kabul edilir. Din kültürü, toplumun inançlarını ve dini uygulamalarını içerirken, aynı zamanda o toplumun normları, etik değerleri ve sosyal yapılarını da temsil eder. Bu kavram, toplumun dini yaşamını ve bu yaşamın toplumsal ve kültürel bağlamını anlamada yardımcı olur.

Resim 2.7. Din kültürü dersi minik mimarlar sergisi-2021 (Orijinal)

Din kültürü, bir toplumun dini ifadelerini sanat, edebiyat, mimari ve diğer kültürel araçlarla yansıtmaktadır. Özellikle dini motifler içeren resimler, tapınaklar, kiliseler, camiler veya dini metinlerin etrafında oluşturulan edebi eserler, din kültürünün görsel ve estetik yönlerini vurgular. Bu eserler, o toplumun inançlarını, değerlerini ve dini ifadelerini estetik ve sanatsal bir biçimde ifade eder. Baltacı'ya (2019) göre, din eğitimi toplumun değerlerini ve kültürünü yeni nesillere aktarmada önemli bir rol oynamaktadır. Naziroğlu'nun (2016)

ifadesine göre, Din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri, öğrencilerin toplumun siyasal değerlerini benimsemelerinde etkili olabilir. Yiğit'e (2021) göre, din eğitimi aynı zamanda öğrencilerin tutumları ve davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir. Sanat, mimari veya edebiyat gibi ifade biçimleri, dini inançlarını ve kültürünü görsel, işitsel veya yazılı şekillerde aktarırken, aynı zamanda toplumun din kültürünü ve dini ifadelerini göstermek için kullanılır. Bu durum, dinin toplumun kültürel ifadesinde ve sanatsal ifadelerde nasıl temsil edildiğini ve yayıldığını ortaya koyar.

Her toplumun din kültürü, o toplumun özgün tarihini, değerlerini ve toplumsal yapısını yansıtarak etkilemektedir. Bu kültür, toplumun düşünce biçimini, inançlarını ve yaşam tarzını şekillendirir. Toplumun geçmişi, inançları, ritüelleri ve değerleri, o toplumun din kültürünü belirler. Bu durum, o toplumun kimliğini ve tarihini anlamak için önemli bir pencere açar. Din kültürü, o toplumun kolektif hafızasını oluşturur ve bireyler üzerinde derin etkiler bırakır. Bireylerin yaşamlarını yönlendirirken, aynı zamanda toplumun normlarına ve sosyal yapısına da şekil verir. Bu nedenle, din kültürü toplumun temel taşlarından biridir ve o toplumun derin bir anlayışını kazanmak için vazgeçilmez bir unsurdur.

2.6. Din ile Kültür Arasındaki ilişki

Din ile kültür arasında güçlü bir bağ vardır. Din, kültürün bir parçası olarak toplumun değerlerini, inançlarını ve normlarını şekillendirir. Aynı şekilde, kültür de dinin şekillenmesinde etkili olabilir. Din ve kültür arasındaki bağ, insanların kimliklerini ve aidiyet duygularını şekillendirir ve toplumsal bağları güçlendirir.

Din ve kültür arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır. Din, bir toplumun kültürel dokusunun önemli bir parçasıdır. Din, inanç sistemleri, ritüeller, normlar ve değerler aracılığıyla kültürel kimliği şekillendirir (Göğebakan, 2016). Din, toplumların değerlerini ve inançlarını yönlendirirken, aynı zamanda kültürel uygulamaları etkiler. Örneğin, dinin ritüelleri ve törenleri, bir toplumun kültürel geleneklerinin bir parçası haline gelir. Bu ritüeller, insanların günlük yaşamlarını, kutlamalarını ve toplumsal ilişkilerini şekillendirir. Ancak, kültür ve din arasındaki ilişki tek yönlü değildir. Kültürel faktörler, dinin yorumlanması ve pratik edilmesi üzerinde de etkili olabilir. Bir toplumun gelenekleri, değerleri ve normları, dinin nasıl yaşandığı ve yorumlandığı konusunda belirleyici olabilir.

Bu ilişki, dinin kültürü etkilemesi ve kültürün din üzerindeki etkisiyle birbirini besleyen, karmaşık ve derin bir etkileşimi ifade eder. Din ve kültür arasındaki bu karşılıklı etkileşim, bir toplumun değerlerini ve inançlarını anlamak için önemli bir pencere açar.

Resim 2.8. Kültürel değerlerimiz, okul sergisi (Orijinal)

Din ve kültür arasındaki etkileşim oldukça derindir. Kültür, bir toplumun bütünsel yapısını temsil ederken, din bu yapı içinde belirleyici bir rol oynar. Din, kültürün bir parçası olarak toplumun değerlerini, inançlarını ve davranışlarını şekillendirir. İnsanların hayatlarını yönlendiren ahlaki ve etik kuralları belirler ve toplumun normlarını oluşturur. Bu normlar, toplumsal ilişkileri, davranışları ve toplumun genel yaşam tarzını etkiler. Örneğin, bir toplumun dini inançlarına göre belirlenen ritüeller ve ibadetler, toplumun günlük yaşamının, kutlamalarının ve sosyal ilişkilerinin bir parçası haline gelir. Bu etkileşim, dinin kültürel ifadeleri, gelenekleri ve sanatsal anlayışları da şekillendirmesiyle daha da derinleşir. Sanat, dinin ve kültürün birleşiminden doğan eserlerle toplumun ruhunu ve değerlerini yansıtır. Bu ilişki, dinin kültürü şekillendirmesi ve kültürün de dini etkilemesi olarak karşılıklı bir etkileşimi ifade eder. Bu etkileşim, toplumların değerlerini, inançlarını ve yaşamlarını anlamak için önemli bir perspektif sunar (Yıldız, 2023).

Resim 2.9. Geleneksel ramazan etkinlikleri, Hacivat-Karagöz sınıf etkinliği (Orijinal)

Kültür de dinin şekillenmesinde etkili olabilir. Kültür, bir toplumun değerlerini, inançlarını ve geleneklerini yansıtan bir zemin sağlar. Bu değerler ve normlar, dinin anlaşılmasını ve uygulanmasını etkileyebilir. Örneğin, bir toplumun kültürel normları, gelenekleri ve genel yaşam tarzı, dinin yorumlanması ve uygulanmasında etkili olabilir. Din, kültürün içinde var olur ve kültürel normlar, ritüeller ve sosyal yapılanma dinin nasıl algılandığını ve uygulandığını etkiler. Aynı zamanda, bir toplumun kültürel değerleri, dinin toplumun diğer alanlarıyla etkileşimini ve entegrasyonunu da sağlar. Bu etkileşim, din ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşimi vurgular. Her ikisi de birbirini etkiler ve birlikte gelişir. Din, kültürden beslenir ve kültür, dinin yorumlanmasında ve uygulanmasında önemli bir rol oynar. Bu durum, toplumun değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzlarını anlamak için dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur (Ertek ve Süverdem, 2020).

Din ve kültür, insanların kimliklerini ve aidiyet duygularını önemli ölçüde şekillendirir. Bir toplumun, kültürel kimliğinin önemli bir bileşeni olup, insanlara bu topluma ait hissetme duygusu verir. İnsanların din aracılığıyla topluma bağlılık hissetmeleri, bir toplumun ortak değerlerine ve inançlarına sahip olduklarını bilmelerine dayanır. Din, aynı zamanda insanların birbirleriyle bağlantı kurmalarını ve toplumsal ilişkilerini güçlendirmelerini sağlar. Ortak inançlar, ritüeller ve değerler, insanların bir arada bir

topluluk hissi oluşturmasına yardımcı olur. Bu, toplum içinde birlik ve dayanışma duygularını kuvvetlendirir. Benzer şekilde, kùltür de insanların kimliklerini ve aidiyet duygularını şekillendirir.

Resim 2.10. Geleneksel eski ev örneklerinden bir mutfak (Orijinal)

Kùltür, insanlara bir topluluğa ait olma duygusunu verir ve bu, kişilerin o toplumun değerlerini, geleneklerini ve normlarını benimsemelerine neden olur. Kùltürel bağlar, insanları bir arada tutar ve toplumun ortak mirası olarak paylaşılan unsurları kutlamalar, gelenekler ve dil yoluyla aktarır. Din ve kùltürün bu ortak etkisi, insanların kimliklerini, aidiyet duygularını ve toplumsal ilişkilerini şekillendirme konusunda büyük bir rol oynar. Bu faktörler, insanların kendilerini bir topluma ait hissetmelerine, birbirleriyle bağlantı kurmalarına ve toplumsal ilişkilerini güçlendirmelerine yardımcı olur (Aslan, 2019).

Sonuç olarak, din ve kùltür arasında karmaşık bir ilişki vardır. Din, kùltürün bir parçası olarak toplumun değerlerini ve inançlarını şekillendirirken, kùltür de dinin şekillenmesinde etkili olabilir. Din ve kùltür birbirini etkileyen ve birlikte gelişen unsurlardır, insanların kimliklerini ve aidiyet duygularını şekillendirir ve toplumsal bağları güçlendirir.

2.7. Din ve Sanat İlişkisi

Din ve sanat arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Her iki alan da insan deneyimini ifade etme, anlama ve paylaşma amacı taşır. Aşağıda verilen referanslar, din ve sanat arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Din ve sanat arasındaki ilişki gerçekten karmaşık ve zengin bir alandır. Her ikisi de insan deneyimini ifade etme, anlama ve paylaşma amacı taşır. Din, sembolizm ve anlam yaratma üzerine odaklanır. Sanat da bu açıdan dinle benzerlik gösterebilir. Dinin sembolik ifadeleri ve anlamları, sanat aracılığıyla ifade edilebilir. Sanat, dinin sembolik dilini kullanarak onun anlamlarını ve ifadelerini yorumlayabilir. Bu, sanatın dinin sembollerini ve anlamlarını yansıtmaya, yorumlama veya genişletme potansiyeline işaret eder (Köksal ve Çöğmen, 2019).

Sanat ve tasarım, iç içe geçmiş ve birbirinden ayrı düşünülemez iki farklı alan olarak görülebilir. Sanat, dinin sembolizmi ve anlamlandırması üzerinden yeni bir anlam katma, yorumlama veya genişletme fırsatı sunar. Sanat, dinin sembolik ifadelerini kullanarak yeni perspektifler sunabilir ve dinin anlamlarını zenginleştirebilir (Yılmaz, 2021). Bu ilişki, her iki alanda yapılan araştırmaların da ortaya koyduğu gibi oldukça etkileşimli ve derindir. Sanat, dinin sembollerini ve anlamlarını yorumlama, ifade etme ve genişletme potansiyeline sahiptir, bu durum iki alandaki ilişkiyi zenginleştirir (Uçar, 2023).

Bu referanslara dayanarak, din ve sanat arasındaki ilişki, sembolik ifadelerin kullanımı, anlamlandırma süreçleri ve estetik deneyimlerin paylaşılması gibi unsurlar üzerinde yoğunlaşır. Sanat, dinin sembolik dilini kullanarak ifade edilebilir ve din, sanatın sembolik ifadelerini anlamlandırma sürecinde etkili olabilir. Aynı zamanda, sanat ve din birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir ve birbirlerini zenginleştirirler.

Sonuç olarak, din ve sanat arasındaki ilişki, sembolik ifadelerin kullanımı, anlamlandırma süreçleri ve estetik deneyimlerin paylaşılması üzerine odaklanır. Sanat, dinin sembolik dilini kullanarak ifade edilebilir ve din, sanatın sembolik ifadelerini anlamlandırma sürecinde etkili olabilir. Bu iki alan birbirleriyle sürekli etkileşim halindedir ve birbirlerini zenginleştirirler.

2.8. Din, Ahlak, Kültür ve Sanat

Din, ahlak, kültür ve sanatın birbiriyle etkileşim halinde olduğu ve birbiri üzerinde etkiler yarattığı kavramları içeren bir perspektif sunar. Bu dört kavram arasındaki ilişkiyi

anlamak, toplumların ve bireylerin dini inançlarını, kültürel yapılarını ve sanatsal ifadelerini nasıl deneyimlediklerini inceler. Din, insanların inanç, ibadet, ahlak ve manevi yaşamları üzerinde yoğunlaşır. Toplumların veya bireylerin değerleri, inançları ve ritüelleri üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Din, insan yaşamlarını yönlendirir, toplumsal normları şekillendirir ve bireyler arasında bir birlik ve aidiyet duygusu oluşturur. Dinin, toplumların ahlaki prensiplerini, inançlarını ve ritüellerini belirlemedeki rolü büyüktür. Bu inançlar, toplumun kültürel dokusunu ve sanatsal ifadelerini de etkiler. Gökkaplan'ın (2022) edebi metinlerde kültürel ve dini motiflerin varlığını tartışarak edebiyat, kültür ve din arasındaki bağlantıyı vurgulaması, bu konuda derinlemesine bir anlayışa dikkati çekmektedir. Yazarın bu konudaki analizi, edebiyat eserlerinin sadece estetik yönlerini değil, aynı zamanda kültürel ve dini unsurları da içerdiğini göstermektedir.

Din, kültür ve sanat arasında köprü vazifesi görerek, toplumun değerlerini, normlarını ve estetik anlayışını da belirleyebilir. Dinin bu etkileri, kültürel mirası, sanatsal ifadeleri ve toplumsal normları derinden etkiler. Örneğin, bir toplumun dini inançları ve ritüelleri, o toplumun mimari tarzını, müzikal ifadelerini, sanatsal motiflerini ve hatta günlük yaşamın içine işlemiş estetik anlayışını belirleyebilir. Din, bu şekilde kültürün ve sanatın biçimlenmesine katkıda bulunur.

Ahlak, doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü belirlemede kullanılan bir kavramdır. Toplumun kabul ettiği değerler, normlar ve etik prensipler, insanların ahlaki kararlar almasına yardımcı olur. Çelik (2016) tarafından belirtilen bu ifade, ahlakın toplumsal ve bireysel boyutlar arasındaki önemli bağı vurgulamayı amaçlamaktadır. Ahlaki değerlerin oluşmasında din, kültür ve sanat gibi faktörler büyük bir etkiye sahiptir. Şimşek (2015) tarafından ifade edildiği üzere, Sufizmde kalbin temizlenmesi ve kirlenmesi meselesi, ahlaki bir boyuta işaret etmektedir. Din, genellikle ahlaki prensipleri belirlemede önemli bir rol oynar. İnsanların ahlaki değerlerini şekillendirmede, dinin öğretileri ve etik değerleri belirleyici olabilir. Reis (2017) tarafından ifade edildiği üzere, semavi dinlerin insanın dünya ve ahiret mutluluğunu amaçlamasında ahlaki değerlerin etkisi olduğu vurgulanmaktadır.

Resim 2.11. Kültürel ve ahlaki değerlerimiz sınıf kapısı süsleme etkinliği (Orijinal)

Kültür ise toplumun genel değerlerini, normlarını ve davranışlarını etkiler. Bulut, (2020) tarafından dile getirilen bu ifade, kültürün insanların düşünce yapısını, duygularını ve davranışlarını etkileyen bir faktör olduğunu belirtmektedir. Balyemez ve Başkırkan (2021) tarafından ifade edildiği üzere kültür, toplumların geçmişten günümüze taşıdığı mirası simgeler ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılmasına olanak tanır. Güzeloğlu (2019) ifadesine göre kültür, sanat ve edebiyat gibi sahalarda da belirgin bir şekilde ortaya çıkar. Sanat eserleri ile edebi metinler, bir toplumun kültürel değerlerini yansıtarak gelecek kuşaklara aktarılma imkânı bulur. Sanat da, toplumun ahlaki değerlerini yansıtabilir ve bu değerleri sorgulayabilir. Bu faktörler, insanların ahlaki değerlerini belirlemede etkili olabilir ve bireylerin, toplumların veya kültürlerin ahlaki kararlarını şekillendirmede önemli bir rol oynar. Ahlaki değerler, toplumun bireylerinin davranışlarını, ilişkilerini ve kararlarını etkiler; bu da toplumun genel dinamiklerini ve sosyal düzenini biçimlendirir.

Resim 2.12. Hacivat karagöz oyunu sınıf performansı (Orijinal)

Kültür bir toplumun dil, gelenekler, sanat, müzik, mimari ve diğer sosyal unsurlarını kapsar. Kültür, insanların nasıl düşündüklerini, hissettiklerini ve davrandıklarını belirleyen bir dizi norm ve değerleri içerir. Bayyigit (2019) tarafından ifade edildiği üzere, antropologlar kültürü incelediklerinde dil, gelenekler, sanat, din ve diğer unsurları göz önünde bulundurarak kültürler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri araştırmaktadırlar. Kültürün oluşumunda din, ahlak, sanat gibi unsurlar önemli rol oynar. Bu unsurlar, kültürel yapıyı şekillendirir ve kültürel ifadelerin bir parçasıdır. Din, genellikle kültürel normların ve değerlerin temelini oluşturur; ahlaki prensipler ve toplumsal normlar bu dinamiklerin önemli bir parçasıdır. Sanat da, kültürün ifadesinde ve aktarılmasında kilit bir rol oynar.

Resim 2.13. Ramazan davulcusu maket fotoğraf etkinliği (Orijinal)

Bu unsurlar bir arada çalışarak, bir toplumun kimliğini, inançlarını, değerlerini ve ifadelerini oluşturur. Kültürel varlıkların ve sanatın sergilendiği ve korunduğu mekânlar olarak müzelerin önemi, bu kurumların kültürel mirasın korunması ve sanatsal çabaların desteklenmesindeki rolünün anlaşılması açısından önemlidir (Özcan ve Çağlar, 2020; Kalyoncuoğlu ve ark., 2021). Kültür, genellikle bu unsurların etkileşimi sonucu şekillenir. İnsanların yaşam tarzları, inançları ve değerleri kültürel yapıyı oluşturan bu faktörler arasında derin bir etkileşim içindedir.

Sanat gerçekten de insan duygularını, düşüncelerini ve inançlarını ifade etmenin güçlü bir aracıdır. Resim, müzik, edebiyat, tiyatro, dans ve diğer sanat formları, insanların dini ve kültürel değerlerini ifade etmelerine ve aktarmalarına olanak tanır. Sanat, sıklıkla dini sembollerin ve inançların ifadesinde önemli bir rol oynar. Sanat, toplumun değerlerini, tarihini, kültürünü ve inançlarını yansıtabilir. Sanatçılar genellikle dini semboller, mitolojik öğeler veya ahlaki değerleri ifade etmek için sanatlarını kullanırlar. Bu, toplumun dinî ve kültürel mirasını korumak ve aktarmak için sanatın nasıl bir araç olduğunu gösterir. Kültür politikaları ve kentsel dönüşümde kamusal sanatın araştırılması, sanatın kentsel mekânları ve kültürel kimlikleri şekillendirmedeki rolünü vurgulaması açısından önemlidir (Polat ve Gökçen, 2022; Gökçen, 2018). Sanatın bu esnekliği ve ifade özgürlüğü, insanların derin

duygularını, inançlarını ve toplumsal değerlerini ifade etmelerine izin verir. Bu yolla sanat, din ve kültürün bir arada işlediği, birbirini beslediği ve ifade ettiği bir alan olur.

"Din, Ahlak, Kültür ve Sanat" kavramları arasındaki derin etkileşimi ve birbirlerini nasıl beslediklerini incelemek için oldukça önemlidir. Bu dört alan, toplumların kimlik ve değerlerini nasıl şekillendirdiklerini anlamak için temel bir çerçeve sunar. Din, ahlak, sanat ve kültür, toplumların değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzlarını belirlemede birbirleriyle etkileşim içindedir. Din, genellikle toplumun ahlaki değerlerini, inançlarını ve bazen sanatsal ifadelerini de belirleyen bir temel oluşturur. Ahlak, bireylerin ve toplumların davranışlarını belirleyen, toplumun ortak kabul görmüş değerlerini yansıtır. Sanat, bu değerleri, inançları ve kültürel ifadeleri görsel, işitsel veya sözel yollarla ifade eder. Kültür ise tüm bu alanların bir arada toplandığı, bir toplumun genel kimliğini oluşturan kavramdır. Bu dört kavram, toplumların kimliklerini oluştururken ve değer sistemlerini şekillendirirken birlikte çalışır. Birbirlerini beslerler ve insanların dünya görüşlerini, davranışlarını ve değerlerini bir arada şekillendirirler. Bu etkileşim, insanların yaşam tarzlarını ve toplumların genel dinamiklerini büyük ölçüde etkiler. Bu dörtlü, insanların dünyayı anlama ve ifade etme biçimlerini derinlemesine anlamak ve toplumların gelişimini incelemek için kritik bir yapı oluşturur.

2.9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kültür ve Sanatın Önemi

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri sadece dini ve ahlaki değerleri aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bu değerlerin kültürel ve sanatsal bağlamda nasıl ifade edildiğini ve yaşandığını vurgular. Bu dersler, sadece teorik bilgi aktarmakla kalmayıp, bu değerlerin toplumun yaşamında, kültüründe ve sanatsal ifadelerinde nasıl bir yansıma bulduğunu da gösterir. Bu, öğrencilere sadece inançları hakkında bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda bu inançların nasıl bir toplumsal, kültürel ve sanatsal boyutta ifade edildiğini anlamalarına yardımcı olur. Din ve ahlak, bir toplumun kültüründe ve sanatsal ifadelerinde derin izler bırakır; bu dersler, bu izleri anlamak ve değerlerin toplumun yaşamında nasıl şekillendiğini göstermek adına önemli bir role sahiptir. Chang ve Chuang'a (2021) göre, kültür ve sanatın din ve ahlak eğitime entegrasyonu karmaşık bir konuyu içerir. Bu entegrasyon, ahlakın gelişimini, farklı kültürlerin anlaşılmasını ve hizmet tasarımının dini miras markalaşmasına dahil edilmesini kapsar. Kültürel sürdürülebilirlik, hizmet tasarımının dini miras markalamasına entegre edilmesinde büyük öneme sahiptir ve kültürel değerlerin korunmasının önemini vurgular.

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine kültür ve sanatın entegre edilmesi, öğrencilere soyut kavramları somut bir şekilde deneyimleme ve anlamlandırma fırsatı verebilir. Bu, öğrenmeyi daha etkili ve ilgi çekici hale getirebilir, öğrencilerin dini ve ahlaki değerleri daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir. Sanat, dini inançları, ritüelleri ve anlatıları ifade etme ve keşfetme aracı olarak hizmet ederek dini kavramların kamusal alanda yayılmasına katkıda bulunur (Parlakalay, 2020). İslam sanatı bağlamında kozalak (çam kozalağı) gibi sanatsal motiflerin dekoratif ve sembolik bir unsur olarak kullanılması, onun dini ve mitolojik bir sembol olarak önemini yansıtmakta, dini ve sanatsal ifadelerin iç içe geçmişliğini daha da vurgulamaktadır (Aksoy, 2022). Ayrıca kamusal alandaki çağdaş sanat söylemleri iletişimi güçlendirmede ve çevreye estetik nitelikler kazandırmada rol oynamakta, böylece dini ve kültürel kavramların yayılmasına katkıda bulunmaktadır (Çevik ve Bingöl, 2021). Ayrıca Mehmet Akif'in bilim, sanat ve dini bir bütün içinde değerlendirdiği ve bu alanların birbiriyle bağlantılı olduğunu vurguladığı eserlerinde dini kavramların estetik ve sanatsal anlayışı örneklenmektedir (Yüce, 2022). Bu referanslar toplu olarak sanat ve dini kavramlar arasındaki çok yönlü ilişkiyi vurgulayarak sanatın dini inanç ve değerlerin ifade edilmesi ve yayılması için nasıl bir araç olarak hizmet ettiğini ortaya koyuyor.

Ruhe ve Lee'nin (2008) ifadesine göre, uluslararası işletme derslerinde etik öğretimi, çeşitli kültürel ve etik bakış açılarına duyarlı olmanın gerekliliğini vurgular ve dinlerin etik karar alma üzerindeki etkisine ışık tutar. Ayrıca, De ve diğerlerinin (2017) ifade ettiği gibi, hemşirelerin etik ideolojisi ve dindarlığı üzerine yapılan araştırmalar, bireylerin dini inançlarının etik karar verme süreçlerini nasıl etkileyebileceğini gösterir.

Jensen'in (2011) ve Robinson'un (2015) ifadesine göre, ahlaki etik ve küresel din eğitiminin kültürel evrimini araştırmak, etik değerlerin ve kültürel anlayışın şekillenmesinde özerkliğin, topluluğun ve tanrısallığın önemine dair iç görüler sunar. İşte bu derslerde kültür ve sanatın neden önemli olduğuna dair bazı anahtar noktalar vardır. Değerler somutlaştırılabilir. Sanat, soyut kavramları somutlaştırmanın bir yoludur. Din ve ahlaki değerler, öğrencilere sanat eserleri, hikâyeler ve ritüeller aracılığıyla daha anlaşılır hale getirilebilir. Hikayelerden, ritüellerden ve sanat eserlerinden yararlanmak, öğrencileri sanat yoluyla etkili bir şekilde öğrenmeye dahil etme konusunda güçlü bir yöntem olabilir. Görsel sanatların eğitimde kullanılmasıyla öğrenciler, gelişmiş empati, eleştirel düşünme ve yaratıcılık yeteneklerinden faydalanabilirler (Frei ve ark., 2010). Sanat eğitimi, sürdürülebilirlik, kültürel kimlik ve bilişsel gelişim konularında önemli bir rol oynayabilecek

niteliktedir (Härkönen ve ark., 2018; Balakrishnan, 2017). Sanat eserleri, hikâyeler ve ritüeller gibi araçlar kullanılarak bu soyut kavramlar, öğrencilerin algısal dünyasına daha yakın hale getirilebilir. Ayrıca, dijital okuryazarlığın sanat eğitime entegre edilmesi, öğretmenlere gerekli becerileri kazandırarak öğretim yöntemlerini geliştirmelerine olanak tanıyabilir (Zhao ve ark., 2016). Örneğin, bir tablo, müzik parçası veya tiyatro oyunu, sevgi, merhamet veya adalet gibi kavramları görsel ve duysal bir deneyime dönüştürebilir. Örneklerle bu sürecin nasıl işleyebileceği açıktır. Sanat ilgilerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin eğitime katılması, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini daha da zenginleştirebilecek bir potansiyeli barındırabilir (Taşkesen, 2019). Ancak, eğitim sektöründe sanatla bütünleştirilmiş öğretim yöntemlerini kullanmak için uygun becerilerin eksik olduğu ifade edilmelidir (Vuuren, 2018). Bir tablo, müzik parçası veya tiyatro oyunu gibi sanat eserleri, öğrencilere sevgi, merhamet veya adalet gibi soyut kavramları görsel ve duysal bir deneyime dönüştürme potansiyeline sahiptir. Bu, öğrencilere soyut kavramları daha derinlemesine anlamaları için somut bir deneyim sunmanın önemli olduğunu gösterir. Bu ifade, sanatın duygu, düşünce ve değerlerin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilecek güçlü bir araç olduğunu öne sürer ve bu sürecin öğrencilere somut bir şekilde nasıl aktarılabilirliğini açıklar.

Tarihsel ve kültürel bağlamın anlaşılması sağlanabilir. Sanat eserleri ve kültürel ifadeler, bir toplumun tarihini, geleneklerini ve değerlerini yansıtır. Öğrencilere bu eserler üzerinden geçmişlerini ve kökenlerini daha iyi anlama fırsatı sunar. COVID-19 salgını sırasında müzik ve sanat eğitimi gelişimi, zorluklarla karşılaşmış ve bu durum, bu tür engellerin üstesinden gelmek için yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır (Martyniv ve ark., 2021). Üniversite genel eğitiminde sanat uygulamasının önemi fark edildiğinde, öğrenciler için daha bütünsel ve zenginleştirici bir eğitim deneyimine yol açabilir (Aziz, 2023). Ayrıca, resmi olmayan sanat eğitimi kullanıldığında, çok yönlü bir öğrenme ortamı sağlayarak resmi görsel sanatlar eğitimi tamamlayabilir Aynı zamanda farklı kültürlerin ve dinlerin nasıl etkileşimde bulunduğunu göstererek hoşgörüyü teşvik edebilir. Bu, öğrencilere kendi geçmişlerini ve kökenlerini daha iyi anlama şansı vererek, kültürel kimliklerini güçlendirebilecekleri bir araç sağlar.

Sanatsal ifade yeteneğinin ortaya çıkması son derece önemlidir. Bu ifade, sanatın öğrencilere duysal ve yaratıcı ifade yeteneği kazandırma potansiyelini vurgular, din ve ahlaki değerleri daha derinlemesine anlamalarına ve kendi düşüncelerini ifade etmelerine yardımcı olabilir. Okullar ve topluluklar, sanata dayalı eylem araştırması yöntemlerini

benimsemeleri durumunda, sanat eğitimi aracılığıyla sömürgecilikten kurtulma, yeniden canlandırma ve kültürel sürdürülebilirliği teşvik etme imkânına sahip olabilirler (Jokela, 2019). Ayrıca, bilim eğitiminde bilimsel olmayan sanatın etkisini araştırmak, disiplinler arası öğrenme için yeni yolların keşfedilmesine olanak tanıyabilir (Lee ve diğerleri, 2023). İlk olarak, sanat öğrencilere duygusal ifade yeteneği kazandırır. Sanat, öğrencilere içsel duygularını ifade etme ve ifade etme becerisi kazandırır. Bu, öğrencilere duygusal zenginliklerini keşfetme ve ifade etme fırsatı tanır.

Resim 2.14. Kültürel değerlerimizden, çevre etkinliği (Orijinal)

Sanatın, öğrencilere yaratıcı ifade yeteneği kazandırma potansiyeli ortaya çıkıyor. Yaratıcı süreç, öğrencilere kendi düşünce dünyalarını şekillendirme ve özgün ifadeler geliştirme fırsatı sunabilir. Eğitimciler, etkileşimli görsel sanat eğitimi pedagojik modüllerini kullanarak, yenilikçi öğretim yöntemlerini birleştirme yoluyla öğrenme deneyimini geliştirebilirler (Abidin ve Maaruf, 2016). Bu, öğrencilere kendi değerleri, inançları ve dünya görüşleri üzerinde düşünme ve bu düşünceleri sanatsal bir ifade aracılığıyla ifade etme imkânı verebilir. Sonuç olarak yaratıcı süreç, sanatın öğrencilere duygusal ve yaratıcı bir ifade yeteneği kazandırma aracı olarak nasıl kullanılabileceğini vurgulayarak, bu sürecin din ve ahlaki değerleri daha derinlemesine anlamalarına ve kendi

düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etmelerine nasıl yardımcı olabileceğini açıklama fırsatı sunabilmektedir. İnsan hakları ve sosyal adalet kavramı da önemlidir. Kültür ve sanatın toplumsal sorunlar, insan hakları ve sosyal adalet konularında bir platform sağlayabileceği vurgulanabilir. Bu alanlarda düşünme ve harekete geçme fırsatı sunabilecek bir potansiyele işaret edebilmektedir.

İlk olarak, kültür ve sanatın, toplumsal meselelere, insan haklarına ve sosyal adalet konularına odaklanmak için bir platform sağladığı gerçektir. Kültür ve sanat, sosyal konulara, insan haklarına ve sosyal adalet konularına odaklanarak önemli bir rol oynayabilir. Sanat, insanların duygu, düşünce ve deneyimlerini ifade etmelerine izin verirken, toplumsal konulara değinerek farkındalık oluşturur ve değişime zemin hazırlar (Karakuş, 2020). Sanat eserleri, edebi eserler, performans sanatları ve diğer kültürel ifadeler, toplumun zorluklarına ve adalet konularına dikkat çekmek, bu konularda derinlemesine düşünce ve anlayış oluşturmak amacıyla kullanılabilir.

Resim 2.15. Kültürel değerlerimiz yedi kiremit oyunu (Orijinal)

Bu dersler, öğrencilere sorunlara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşma, bilinçlenme ve bu konularda toplumsal değişim için çaba sarfetme fırsatı sunabilir. Kamusal sanat ve kültür, kentsel dönüşüm süreçlerinde kültür odaklı yenilenmenin bir çözümü olarak ortaya çıkmıştır (Gökçen, 2018). Sanat antropolojisi alanı, sanatın ve sanat eleştirisinin önemini vurgulayarak derinlemesine bir kültürel anlayış sunmaktadır (Öner, 2018). Bu tür derslerin

BİR ÇOCUK ARANIYOR...

- KIN TUTMAYAN
- BAYRAĞINI SEVEN
- ADALETLİ OLAN
- KETAP OKUYAN
- YARIM ETMEYİ SEVEN
- AYAK ETMEYEN
- GİYBET YAPMAYAN
- BU GÜZEL AHLAKLI ÇOCUK NEDEN SEN OLMAYASIN?
- ADALETLİ OLAN
- VAKTİNİ BOŞA HARCAMAYAN
- KÜFRETMEYEN
- TEŞEKKÜR EDEN
- BÜYÜKLERİNE SAYGILI OLAN
- İSRAF ETMEYEN
- SORUMLULUK SAHİBİ
- GEVRESİNİ KIRILTMEYEN
- ÖZÜR DİLEYEN

NEZAKET İFADELERİ

- GEÇMİŞ OLSUN
- İYİ GÜNLER
- HOŞ GELDİN
- TEBRİK EDERİM
- ÖZÜR DİLERİM
- TEŞEKKÜR EDERİM
- GÜNAYDIN
- AFİYET OLSUN
- ELİNE SAĞLIK
- HOŞKAKAL
- RICA EDERİM
- LÜTFEN

16. Kültürel değerleri ifade eden kapı süsü etkinlikleri (Orijinal)

Ulusal insan hakları kurumlarının iş dünyası ve insan hakları açısından önemine ilişkin çalışmalar ile insan hakları ve eşitlik kurumlarının incelenmesi, insan hakları konusunda farkındalığın artırılmasında önemli adımlar olarak öne çıkmaktadır (Karagedik, 2022). Sanat, toplumsal farkındalığın artmasına katkıda bulunarak farklı kültürel uygulamaların sağlık üzerindeki etkilerini inceleyerek ve insan hakları ile sosyal adalet konularına odaklanır (Yorulmaz ve Karadeniz, 2021). Ayrıca, sanatın etkili gücü, insan hakları ihlallerini ve ayrımcılığı giderebilmek amacıyla toplumsal cinsiyet rolleri ve stereotipler gibi konulara dikkat çekmektedir (Şimşek, 2020). Sanat eğitimi, kültürel

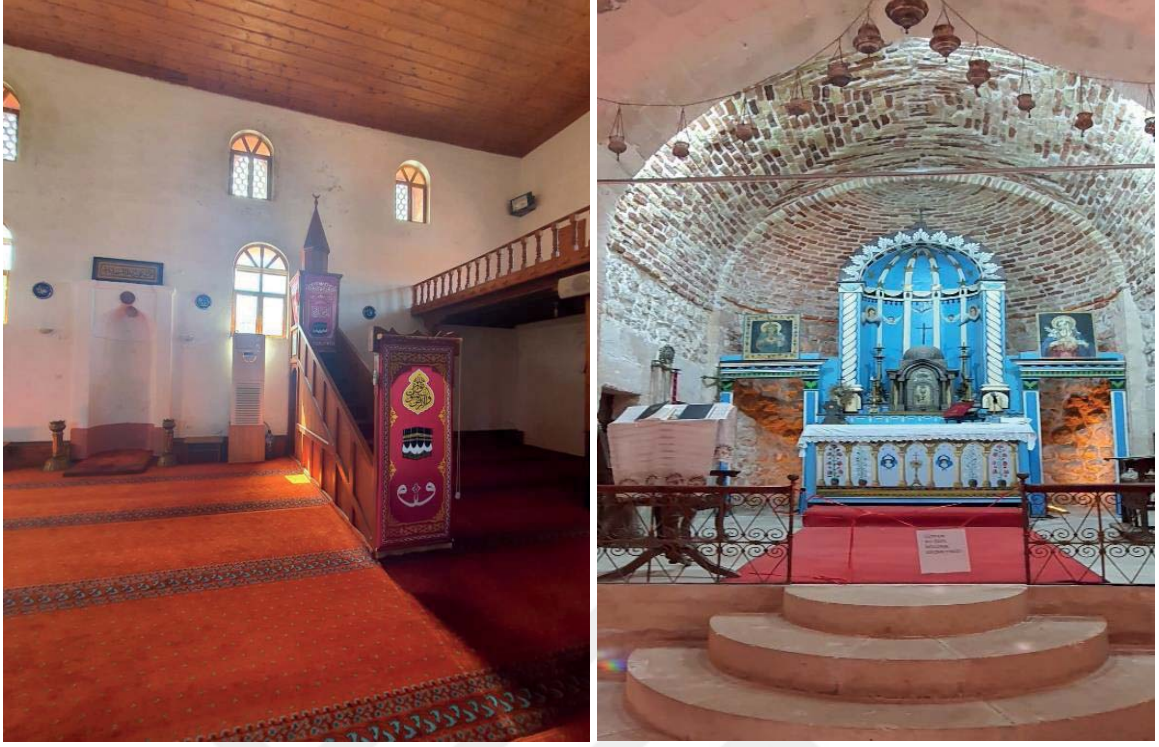
değişimlere ve yeni kültürel yapıların oluşmasına katkı sağlayarak görsel kültür eğitimine dönüşmüştür (Sengir, 2015).

Dinlerin sanatsal ifade biçimlerini ortaya koyabiliriz. Dinlerin sanatsal ifade biçimleri, kültürel ve dini mirası yansıtan önemli bir araç olarak kabul edilir. Sanat, dinlerin sembollerini, inançlarını ve ritüellerini görsel ve duygusal olarak ifade etme yoludur. Örneğin, resim, heykel, mimari ve müzik gibi sanat formları, dinlerin mistik ve dini deneyimlerini aktarmak için kullanılmıştır (Ergün ve ark.,2021). Sanat, inanç sistemlerini ve ruhsal boyutları ifade etme olanağı sağlayarak, dinlerin estetik ve sembolik değerlerini yansıtır (Hoffman, 2008).

Dinlerin sanatsal ifade biçimlerine sahip olduğunu ve Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin öğrencilere farklı dinlerin ve kültürlerin sanatsal mirasını keşfetme fırsatı sunduğunu ifade edebiliriz. İlk olarak, farklı dinlerin sanatsal ifade biçimlerine örnekler verilebilir. İslam, Hristiyanlık, Hinduizm ve Budizm gibi dinlerin her birinin kendine özgü sanatsal gelenekleri bulunmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminde, dinin ve sanatın iç içe geçtiği eserlerde sıkça dini motiflere başvurulmuştur. Bu eserler, topluma dini mesajlar ileterek ve ruhsal deneyimleri sanatsal bir şekilde yansıtarak, dini inançları ve ruhani boyutları ifade etmektedir (Yazıcı, 2017). Örneğin, İslam sanatında geometrik desenler, Hristiyanlık sanatında freskolar ve ikonalar, Hinduizm ve Budizm sanatında tapınaklar ve heykeller gibi örnekler verilerek, her dinin sanatsal ifadesinin çeşitliliği vurgulanabilir.

Resim 2.17. Geleneksel kültürel öğeler (Orijinal)

Resim 2.18. İslam dinine ait camii örneği ve Hristiyanlık dinine ait kilise örneği (Orijinal)

Ayrıca, sanat eserlerinde dini temaların kullanılmasının, insanların dini kimliklerini ve inançlarını güçlendirmeye yardımcı olabileceği ifade edilmektedir (Yılmaz, 2021). Ardından, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin, öğrencilere farklı dinlerin ve kültürlerin sanatsal mirasını keşfetme fırsatı sunduğu belirtilebilir. Bu derslerin, öğrencilere farklı dinlerin sanatsal anlayışlarını anlama ve değerlendirme imkânı tanıyarak, kültürel çeşitliliği anlamalarına katkıda bulunabileceği vurgulanabilir. Sanatın amacı, dinlerin öğretilerini ve mitolojilerini görsel olarak anlatma, dini hikâyeleri ve kavramları semboller aracılığıyla ifade etme yönünde olmuştur. Örneğin, resim sanatı, dinlerin kutsal metinlerinde anlatılan hikâyeleri betimlemek için sıkça kullanılmıştır (Başar, 2020). Bu sayede, sanatın topluma dinlerin öğretilerini ve değerlerini iletmekle birlikte, aynı zamanda estetik bir deneyim sunma ve ruhsal bir etkileşim sağlama amacı olduğu ifade edilmektedir (Yusubova ve Ural, 2023).

Sonuç olarak, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin kültür ve sanatı dini ve ahlaki öğretileri daha derinlemesine anlamak ve günlük yaşama entegre etmek için etkili bir araç olarak nasıl kullanılabileceğini vurgulayabiliriz. Bu durum, öğrencilerin entelektüel, duygusal ve estetik gelişimlerine katkıda bulunabilir ve daha iyi bir insan olma yolunda rehberlik edebilir.

2.10. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde çeşitli öğretim yöntemleri kullanılabilir. Bu yöntemler, dini inançları, kültürleri ve ahlaki değerleri öğrencilere aktarmak ve anlamalarını sağlamak için çeşitli yaklaşımları içerir. Öğretim yöntemleri ve teknikleri eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretim yöntemleri, öğrencilere bilgi aktarmanın ve öğrenme sürecini yönlendirmenin yollarını belirler. Öğretim teknikleri ise bu yöntemlerin uygulanmasında kullanılan araçlardır. Araştırmalar, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin, öğrencileri aktif öğrenen bireyler olarak gördüğünü ve yeni durumları kendi deneyimlerine göre anlamlandırmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir. Öğretmen merkezli öğretim yöntemlerinin aksine, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri, öğrencileri karşılaştıkları yeni durumları kendi deneyimlerine göre anlamlandıran ve bu süreçte aktif olarak öğrenen bireyler olarak görmektedir (Koç ve Şimşek, 2016). Bu derslerde yaygın olarak kullanılan bazı öğretim yöntemleri: Ders anlatımı ve sunumlar, öğretmenlerin öğrencilere bilgi aktarmak, temel kavramları açıklamak ve belirli konularda derinlemesine anlayış sağlamak amacıyla kullandıkları geleneksel bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem, özellikle temel kavramların açıklanması ve dini metinlerin incelenmesi gibi konularda etkili bir şekilde kullanılabilir.

Öğretim teknikleri, öğretim yöntemlerinin uygulanmasında kullanılan araçlardır. Örneğin, video ders uygulamaları öğrencilere dönüt-düzeltilme için etkili bir yol olabilir. Ayrıca, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinde biçimlendirmeye yönelik ölçme değerlendirmenin öğrencilerin öğrenme kalitesini artırabileceği ifade edilmektedir (Çalışkan ve ark., 2019). Öğretim yöntemleri ve teknikleri, öğretmenlerin sürekli gelişim ihtiyacını da vurgular. Öğretmenlerin, öğrencilerin pedagojisi ve yeni öğretim yöntemleri konusunda sürekli eğitim almaları gerekmektedir (Öztürk ve Öztürk, 2019). Bu sürekli eğitim, öğretmenlerin öğretim ilke ve yöntemleri konusundaki bilgi ve becerilerini güncel tutmalarını sağlar. Öğretim teknikleri arasında interaktif sınıf tartışmaları, grup çalışmaları, drama ve rol yapma, problem çözme etkinlikleri, görsel ve işitsel materyallerin kullanımı, simülasyonlar, örnek olaylar ve deneyimler, öğrenci sunumları, öğrenci merkezli öğrenme etkinlikleri gibi çeşitli yöntemler bulunmaktadır (Şahin, 2015; Aşçı, 2017; Saracaloğlu, 2015). Bu teknikler öğrencilerin katılımını artırarak öğrenmeyi daha etkili ve keyifli hale getirebilir. Öğretim tekniklerinin seçimi, öğretim hedeflerine, öğrenci profiline ve ders içeriğine bağlı olarak yapılmalıdır. Örneğin, matematik derslerinde problem çözme

etkinlikleri, dil derslerinde drama ve rol yapma, fen bilimleri derslerinde deneyimler ve simülasyonlar sıkça kullanılan teknikler arasındadır (Akın ve Kabaal, 2016; Şahin, 2015; Aşçı, 2017).

Ders anlatımının bazı avantajları vardır.

- Temel Bilgi Aktarımı sağlar
- Yapılandırılmış Öğrenmeye yönlendirir.
- Dinamik İletişimi oluşturur.

Ders anlatımının öğrencilere bilgi aktarımı sağlama, konuları yapılandırma ve öğrencilerle etkileşimde bulunarak öğrenmeyi destekleme gibi önemli avantajları vardır. Öğretmenlerin ders anlatımı sırasında öğrencilerle etkileşime geçmeleri ve öğrencilerin konuya katılımını teşvik etmeleri, öğrencilerin konuyu daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir.

Öğretim yöntemlerinin etkililiğini değerlendirmek için öğretmen eğitimi, öğretim stratejileri ve ders içi tekniklerin incelenmesi önemlidir (Baytok ve ark., 2019). Öğretimde araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanılması, öğrencilerin bilgi ve becerilerini en iyi şekilde geliştirmenin temelini oluşturabilir (Yazıcı ve ark., 2021). Ayrıca, öğretimde argümantasyon, proje tabanlı öğrenme ve araştırma-sorgulamaya dayalı yöntemlerin etkili olduğu belirtilmektedir (Ulutaş, 2023). Bu şekilde, ders anlatımı öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyebilir ve bilgiyi daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayabilir. Ancak, ders anlatımı ve sunumlarının bazı sınırlamalar olabilir. Ders anlatımı, öğrencilerin genellikle pasif bir rol oynamasına neden olabilir. Öğrencilerin konuyla etkileşime geçme şansları sınırlı olabilir, bu da öğrenme sürecini azaltabilir. Her öğrenci farklı öğrenme stillerine sahip olduğundan, sadece ders anlatımıyla öğrencilere ulaşmak zor olabilir. Görsel, işitsel ve kinestetik öğrenme stillerini kapsayan çeşitli öğretim yöntemleri kullanmak daha etkili olabilir. Ders anlatımı genellikle öğretmenin öğrencilere bilgi aktardığı tek yönlü bir iletişim biçimidir. Bu, öğrencilerin aktif katılımını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatını sınırlayabilir.

Sonuç olarak, ders anlatımı ve sunumlar, belirli konularda bilgi aktarımı için etkili bir araç olabilir, ancak bu yöntemi çeşitlendirmek ve öğrencilere daha fazla etkileşim olanağı tanımak önemlidir. Etkili öğretmenlerin belirli özelliklere sahip olmaları gerektiği ve öğretimde çeşitli yöntemlerin kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır (Sakız, 2016). Öğrencilerin öğrenme tarzlarına uygun öğretim yöntemlerinin seçilmesi, öğrencilerin derse katılımını artırabilir ve öğrenmeyi destekleyebilir (Sevim ve ark., 2022). Bu nedenle,

öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek ve eğitim kalitesini artırmak için önemlidir.

İkinci önemli nokta, Tartışma ve sorgulama, öğrencilere daha aktif bir rol alma fırsatı tanıyan etkileşimli bir öğrenme yöntemidir. Bu yöntem, öğrencilere belirli konuları derinlemesine anlama, farklı perspektifleri keşfetme ve kendi düşüncelerini ifade etme imkanı sağlar. Öğrenci motivasyonunu artırmak, eğitimde önemli bir hedeftir ve çeşitli faktörlerle ilişkilidir. Öğretim elemanlarının öğrenme ortamındaki sosyal varlığının, öğrenci motivasyonunu, memnuniyetini ve öğrenmesini etkilediği belirtilmektedir (Gök ve Çakmak, 2020). Ayrıca, öğrenci motivasyonunu artırmak için bilgisayar ve bilgi teknolojileri destekli dil öğrenimi yaklaşımının etkili olduğu vurgulanmaktadır (Doğan, 2020).

İşte bu öğrenme yönteminin bazı önemli yönleri:

- Aktif Katılım ve İletişim sağlar.
- Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmeye yardımcı olur.
- Farklı Perspektifleri Keşfetme imkânı sunar.
- Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi yönünde etki sağlar.
- Derinlemesine Anlama ve Uygulama fırsatı sunar.
- Sosyal Becerilerin Geliştirilmesine yardımcı olur.

İşbirliği ve Ekip Çalışması: Grup çalışmaları ve projeler, öğrencilere işbirliği ve ekip çalışması becerilerini geliştirme fırsatı tanır. Birlikte çalışmak, farklı yeteneklere sahip öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlar. Liderlik, okulların hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan ve ekibin motivasyonunu artıran bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Gürbüz ve ark., 2023). Ayrıca, uzaktan eğitimin öğrencilerin öğretmenle etkileşim kurma ve motivasyonunu artırıcı etkileri olduğu belirtilmektedir (Yaşaroğlu ve Gelmez, 2022). Pandemi sürecinde gerçekleştirilen çevrimiçi derslerde öğrenci motivasyonunu sağlamak için öğretmenlerin ders içeriklerini zenginleştirme ve dersin verimini artırmaya yönelik teknoloji becerilerine sahip olmalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Demirkan ve Erin, 2022). Ayrıca, açık alanların çocukların öğrenme motivasyonunu artıran en güçlü yollardan biri olduğu belirtilmektedir (Civelek ve Uyanık, 2020). Sonuç olarak, öğrenci motivasyonunu artırmak için öğretmenlerin yüksek beklentilere sahip olmaları, iletişim becerilerini etkili kullanmaları, öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmeleri ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmaları önemlidir. Bu faktörlerin bir araya gelmesi, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyebilir ve eğitimde daha verimli sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

Araştırma ve Bilgi Toplama Becerileri: Proje tabanlı öğrenme, öğrencilere araştırma yapma ve bilgi toplama becerilerini geliştirme şansı sunar. Öğrenciler, konuları kendi başlarına keşfederken eleştirel düşünce becerilerini kullanabilirler. Son yıllarda görsel sanatlar eğitiminde, öğrenmeyi okul ortamının ötesine taşıyan, gerçek dünya deneyimlerini birleştiren öğretim yöntemlerine doğru büyüyen bir eğilim vardır. Bu yöntemler öğrencilerin kültürel, politik ve sosyal konularla anlamlı bağlantılar kurmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Dilli ve ark., 2017). Araştırmalar, işbirlikçi proje tabanlı öğrenme sürecinin bir parçası olarak dijital belgesel prodüksiyonuna katılmanın öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirebileceğini göstermiştir (Urhan ve Erdem, 2018). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımları, öğrencilerin bireysel olarak veya küçük gruplar halinde gerçek dünya koşullarını simüle ederek sorunlara çözüm bulmalarını teşvik etmek için tasarlanmıştır (Bayraktar, 2015). Proje tabanlı öğrenmenin, öğrencilerin gerçek dünya sorunları üzerinde bireysel veya takım halinde çalışmalarına olanak tanıyarak, öğrenciler arasında eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimini teşvik ettiği bulunmuştur. (Ocak ve Özgül, 2022). Bir meta-analiz çalışması, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının Türkiye'deki fen derslerinde öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Ayaz ve Söylemez, 2015). Proje tabanlı öğrenme deneyimlerine katılan öğrencilerin, projelerinin tamamlanmasının ardından içsel motivasyon düzeylerinde önemli bir artış olduğu görülmüştür (Aydın ve ark., 2017). Toplam 16 hafta boyunca yürütülen proje bazlı Karakter ve Değerler Eğitimi dersinin öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğu gösterilmiştir (Ökmen ve ark., 2022).

Diğer önemli nokta; Görsel ve işitsel materyallerin kullanımı, öğrencilere dini ve ahlaki kavramları daha iyi anlama ve içselleştirme konusunda önemli bir rol oynar. Bu materyaller, öğrencilere soyut veya karmaşık konuları daha somut ve anlaşılır bir şekilde sunma imkânı sağlar. Görsel ve işitsel materyallerin eğitimdeki rolüne dair referanslar arasında, öğrencilerin dini ve ahlaki kavramları anlama sürecinde görsel ve işitsel materyallerin önemine odaklanan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Doğan ve Akel (2021) yaptıkları vaka serisi çalışmasında, işitsel ve görsel etkilerin (videoların ve slaytların) motor performansta artış sağladığını belirtmişlerdir (Doğan ve Akel, 2021). Benzer şekilde, Akıncı ve Çolak (2023) görsel araçların iletişim sürecinde etkili olduğunu vurgulamış ve rutinlerin ne zaman kullanıldığını incelediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, görsel materyallerin soyut kavramları somutlaştırma ve öğrencilere anlaşılır bir şekilde sunma konusunda etkili bir araç olduğunu vurgulayan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Kabaran ve Usun (2021) dijital

materyallerin görsel, işitsel veya etkileşimli öğeler içerdiğini ve farklı öğrenme stillerine hitap ettiğini belirtmişlerdir. Bu tür materyallerin öğrencilere farklı formatlarda bilgi sunma imkânı sağladığını ve öğrenme sürecini somutlaştırdığını vurgulamışlardır.

Bağlam Sağlama: Görsel ve işitsel materyaller, dini ve ahlaki kavramları belirli bağlamlar içinde gösterme yeteneğiyle öne çıkar. Öğrencilere belirli bir dini ritüeli, inancı veya tarihi olayı göstererek, konuların içeriğini daha iyi kavramalarına yardımcı olabilir. Sağlanan referanslar arasında yapılan çalışmalar, halkın YouTube'daki tıbbi videolara tepkisini araştırıyor ve eğitim ortamlarındaki video içeriğinin etkililiğine ve etkisine ışık tutuyor (Desai ve ark., 2013). Bu çalışmalar, videoların eğitim amaçlı kullanımına ilişkin bilgiler sunmakta ve öğrenme deneyimlerini geliştirmede görsel materyallerin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, sağlık eğitiminde videoların eğitim aracı olarak kullanılmasının önemini vurgulayarak eczacılık öğrencileri için kan basıncı ölçümüne ilişkin bir eğitim videosu geliştirilmesine odaklanmaktadır (Farahani ve ark., 2021). Ayrıca Sanguino ve ark. (2021) pediatrik kardiyopulmoner arestin yönetimine ilişkin videoların sağlık eğitimindeki potansiyelini gösteren bir eğitim videosunun oluşturulmasına çalışmaktadır (Sanguino ve ark., 2021). Bu çalışmalar, çeşitli alanlardaki öğrencilere ilgi çekici ve bilgilendirici eğitim içeriği sağlamada videoların rolünün altını çizmektedir. Sonuç olarak, sağlanan referanslar, öğrenme deneyimlerini geliştirmek, bilginin kalıcılığını artırmak ve öğrencilerin etkili bir şekilde katılımını sağlamak için eğitim videolarının kullanımına ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmalar, eğitimde görsel ve işitsel materyallerin önemini vurgulamakta ve videoların farklı disiplinlerde eğitim içeriği sunmak için güçlü araçlar olarak potansiyelini vurgulamaktadır.

Ancak, bu materyallerin etkili olabilmesi için dengeli bir şekilde kullanılması önemlidir. Aşırıya kaçılmadan, öğrencilerin dikkatini dağıtmadan, ana konuya odaklanarak ve etkileşimi teşvik ederek bu materyallerden en iyi şekilde yararlanmak mümkündür. Öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları ve dersin hedeflerine uygun stratejiler geliştirmeleri önemlidir. Dengeli bir yaklaşım benimseyerek farklı yöntemleri bir araya getirmek, öğrencilerin daha derinlemesine öğrenmelerini ve dini, kültürel ve ahlaki değerleri daha etkili bir şekilde içselleştirmelerini sağlayabilir.

Araştırmalar, eğitim teknolojisi alanında 2013 yılında öğretim tasarımının öne çıkan bir odak alanı olduğunu göstermiştir (Çakmak ve ark., 2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim uygulamalarında ağırlıklı olarak pasif öğrenme yöntemlerini kullandıkları görülmüştür (Yaylak, 2020). Müzik öğretmenlerinin eğitim ihtiyaçlarının, öğretim ilke ve

yöntemlerine ilişkin hizmet öncesi müzik öğretmeni eğitiminin kalitesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir (Öztürk ve Öztürk, 2019). Görsel sanatlar müfredatının kullanılmasının yerel kültürel motiflerin keşfedilmesine, kültürel eserlerin anlaşılmasına ve çeşitli kültürel nesnelere saygının geliştirilmesine önemli katkı sağladığı gözlemlenmiştir (Mamur ve Köksal, 2016). Ayrıca özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik fen eğitiminde hatasız öğretim yöntemlerinin kullanılmasının gerekli olduğu vurgulanmış ve kişiye özel öğretim yaklaşımlarının gerekliliği vurgulanmıştır (Gülboy ve Melekoğlu, 2022). Ayrıca Multidisipliner Sanat Eğitimi Yöntemi (Çasey) gibi disiplinler arası sanat eğitimi yöntemlerinin öğrencilerin sanatsal yaratıcılıklarını geliştirmedeki etkinliği vurgulanmıştır (Ulus ve Şeker, 2022). Uzaktan eğitim ortamlarında uygulamalı sanat derslerinin anlaşılmasını geliştirmek için akademisyenlerin uzaktan eğitimde uygulamalı sanat derslerine bakış açıları araştırılmıştır (Buyurgan ve Demirel, 2022). Ayrıca coğrafya öğretiminde öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi araştırılmış ve oldukça etkili öğretim yöntemlerine dayalı örnek ders planları ve etkinliklerin geliştirilmesi önerilmiştir (Tosuntaş ark., 2020).

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuna odaklanılarak incelenmesi, din eğitiminin çok yönlü doğasına dair değerli bilgiler sunmaktadır. Aşağıdaki referansların sentezi, din eğitimi bağlamında öğretim yöntemleri, kültürel boyutlar ve sanat arasındaki kesişimin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu referanslar, din eğitimi bağlamında önemli perspektifler sunuyor. Öğretim yöntemlerinin kültürel boyutlara ve sanata odaklanması, din eğitiminin çok yönlü yapısını vurgular. Bu, dini konuların ve değerlerin öğretilmesinde, kültürel bağlamın ve sanatın nasıl dâhil edilebileceğine dair fikir verir. Finlandiya temel eğitim müfredatındaki çeşitliliği ve din içi farklılığı ele alma çabası da dikkate değer. Bu, din eğitimi yoluyla çeşitliliği kucaklamanın, öğrencilere daha geniş bir dünya görüşü sunmanın ve kapsayıcılığı teşvik etmenin önemine işaret eder (Ubani ve ark., 2020).

Din eğitimi, sadece dini öğretileri aktarmaktan ziyade, kültürel bağlamların ve sanatın sunduğu zenginlikleri de içerebilecek bir alandır. Öğrencilere farklı bakış açıları sunarak dünya görüşlerini genişletmelerine ve kendi inançlarına dair derinlemesine anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir (Ubani ve ark., 2020). Bu tür çalışmalar, din eğitiminin çeşitliliği, kapsayıcılığı ve derinliği için önemli bir temel oluşturur. Kültür, sanat ve çeşitliliğin bu eğitim alanında nasıl birleştirilebileceği konusunda değerli bir bakış açısı sunar.

Bu çalışmalar, din eğitiminin çeşitliliği, kapsayıcılığı ve derinliği için sağlam bir temel oluşturuyor. Kültür, sanat ve çeşitliliğin din eğitime nasıl dahil edilebileceği konusunda önemli bir bakış açısı sunuyor. Din eğitimi, sadece dini metinleri ve inançları öğretmekten çok daha fazlasını kapsar. Kültürel çeşitlilik, sanatın ifade gücü ve farklı dünya görüşlerinin dini eğitimin zenginliğini artırabileceği bir alan olabilir. Bu, öğrencilere daha geniş bir perspektif sunar, onları farklı inançları anlamaya teşvik eder ve kendi düşüncelerini daha derinlemesine sorgulamalarına olanak tanır (Hochtritt ve ark., 2017). Kültür, sanat ve çeşitliliğin din eğitimi içinde bir araya getirilmesi, öğrencilere daha kapsamlı bir eğitim deneyimi sunar. Bu durum öğrencilerin empati geliştirmelerine, çeşitli inanç ve düşünceleri anlama becerilerini artırmalarına yardımcı olabilir. Böylece, daha kapsayıcı, açık fikirli ve hoşgörülü bireylerin yetişmesine katkıda bulunabilir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuna odaklanarak incelenmesiyle önemli bir perspektif sunuyor. Coşkun'un çalışması,

öğretmen adaylarının değer yönelimlerini ele alarak, bu derslerde kullanılabilecek öğretim yöntemlerini etkileyebilecek kültürel ve etik bakış açılarının anlaşılmasına ışık tutuyor. Bu da pedagojik yaklaşımların tasarlanmasında kültürel ve etik boyutların dikkate alınmasının önemini vurguluyor. Öğretmenlerin, dini ve ahlaki konuları öğretirken öğrencilerin kültürel çeşitliliğini ve farklı değer sistemlerini anlamalarına yardımcı olmaları çok önemlidir. Bu durum, öğretimde kullanılan yöntemlerin, öğrencilerin farklı kültürel geçmişleri ve değerleri anlamalarını teşvik edecek şekilde tasarlanmasını gerektirir. Kültürel ve etik bakış açıları, öğretmenlerin derslerini zenginleştirebilir ve öğrencilerin farklı perspektiflerden bakma becerilerini geliştirebilir. Bu da öğrencilerin daha kapsamlı bir eğitim almasına katkıda bulunabilir ve toplumsal hoşgörüyü, anlayışı ve kabulü teşvik edebilir. Bu tür araştırmalar, eğitimde kültürel ve etik boyutların önemini vurgulayarak, öğretmenlerin dini ve ahlaki konuları öğretirken çeşitliliği ve farklı değerleri dikkate almalarına yardımcı olabilir (Coşkun, 2017).

Öğrencilerin Din kültürü ve ahlak bilgisi dersini bir huzur kaynağı olarak gördüklerini belirtebiliriz. Derslerdeki öğrenme deneyimi üzerinde sanat ve kültür unsurlarının potansiyel etkisini vurgulayabiliriz. Öğrenme ortamını olumlu ve anlamlı kılmak için kültür ve sanat boyutlarını öğretim yöntemlerine dâhil etmenin önemini anlatabiliriz. Öğrencilerin bu dersi huzur kaynağı olarak algılamaları, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerindeki atmosferin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Sanat ve kültür unsurlarının bu derslerdeki etkisi, öğrencilere derin bir öğrenme deneyimi sunma potansiyeline sahiptir. Sanatın ifade gücü ve kültürel bağlam, öğrenme sürecini zenginleştirerek öğrencilerin konuları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir. Öğretim yöntemlerinde kültür ve sanat unsurlarına yer vermek, öğrencilerin dini ve ahlaki konuları daha yakından ilişkilendirmelerine ve içsel bağlantılar kurmalarına olanak tanır. Bu da öğrenmeyi daha etkili, anlamlı ve kalıcı hale getirebilir. Bu çalışma, öğretimde kültür ve sanat unsurlarının önemini vurgulayarak, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğrencilere daha derin ve etkili bir öğrenme deneyimi sunmanın yollarını gösteriyor. Bu, öğrenme ortamlarının öğrenciler için daha kapsayıcı, anlamlı ve motive edici olmasına yardımcı olabilir (Taş, 2019).

Çakmak'ın çalışması, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini ele alıyor ve bu derslerde eleştirel düşünme ve kültürel bakış açılarının öğretim yöntemlerine dahil edilmesinin gerekliliğini vurguluyor. Bu, kültürel bağlamda eleştirel düşünmeyi teşvik eden kapsayıcı bir yaklaşımın etkili öğretim için gerekli

olduğunu göstermektedir. Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde eleştirel düşünme becerilerinin önemi, öğrencilerin dini konuları ve ahlaki meseleleri daha geniş bir bakış açısıyla ele almalarına olanak tanır. Kültürel çeşitlilik ve farklı bakış açıları, eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Bu da öğrencilerin dini ve ahlaki konuları daha derinlemesine anlamalarına ve kendi düşüncelerini daha etkin bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olabilir. Kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesi, öğrencilerin farklı kültürel geçmişlere ve inançlara sahip olanların bakış açılarını anlamalarına ve onlarla empati kurmalarına olanak tanır. Bu durum toplumsal hoşgörüyü arttırarak daha zengin ve derinlemesine öğrenme ortamları yaratılmasına yardımcı olabilir. Bu tür çalışmalar, dini eğitimde eleştirel düşünme becerilerinin ve kültürel çeşitliliğin önemini vurgulayarak, öğretmenlerin derslerini daha kapsayıcı, etkili ve katılımcı hale getirmelerine yardımcı olabilir (Çakmak, 2022).

Görsel kültür çalışmalarının güzel sanatlar liselerinde entegrasyonu, görsel sanatlarla kültürel unsurların Din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri müfredatına uyum potansiyeline işaret ediyor. Bu durum görsel sanatların ve kültürel çalışmaların uyumuyla öğretim yöntemlerini zenginleştirme potansiyelini vurguluyor. Görsel sanatlar, kültürel bağlamda derinlikli bir ifade aracı olabilir. Bu, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerini çeşitlendirmek ve öğrencilere farklı bir öğrenme deneyimi sunmak için kullanılabilir. Görsel sanatlar, öğrencilere dini ve ahlaki konuları daha görsel ve duyuşsal bir şekilde anlama fırsatı verir. Bu uyum, öğrencilerin farklı kültürel ifadeleri ve değerleri daha derinden kavramalarına olanak tanır. Sanatın, dini sembollerin ve anlamların ifade edilmesinde de etkili bir araç olduğu düşünülürse, bu uyum öğrencilerin dini konuları daha zengin bir görsel dil ve kültürel bağlamda anlamalarına yardımcı olabilir. Görsel kültür çalışmalarının dini eğitimle bütünleşmesi, öğrencilere çoklu ve zengin bir öğrenme deneyimi sunma potansiyeline sahiptir. Bu entegrasyon, öğrencilerin farklı sanatsal ifadelerle din kültürü ve ahlak bilgisi konularını daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir (Güler ve Erişti, 2018).

Sonuç olarak Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuna odaklanarak incelenmesi, kültür, ahlak ve sanat unsurlarının pedagojik yaklaşımlara entegre edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Eğitimciler, öğretmenlerin ve öğrencilerin değer yönelimlerini dikkate alarak, kültürel bağlamda eleştirel düşünmeyi teşvik ederek, görsel sanatlar ile kültürel çalışmaları bütünleştirerek, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde daha kapsamlı ve etkili öğretim yöntemleri geliştirebilirler.

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama süreci, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreçtir. Bu araştırmada kullanılan doküman analizi, yazılı belgelerin toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analiz edilmesi yoluyla araştırmanın oluşturulmasına odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Doküman analizi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olarak kullanılır. Bu yöntem, yazılı belgelerin analizini içerir. Hedeflenen yazılı metinler toplanır, gözden geçirilir ve analiz edilir. Araştırmacılar, bu belgelerin içeriğini anlamak, derinlemesine incelemek ve araştırmanın temelini oluşturmak için bu analiz yöntemini kullanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, diğerleri, Kırıl, 2020). Bu yaklaşım, araştırmacılara mevcut belgelerin içeriğini değerlendirme, desenleri ve temaları ortaya çıkarma ve literatürdeki boşlukları tanımlama fırsatı sunar. Doküman analizi, araştırmacılara daha geniş bir bakış açısı kazandırarak belgeler aracılığıyla bilgi toplama ve yorumlama imkânı sağlar (Sak ve ark., 2021).

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kültür ve sanatın yeri ve önemini içeren tüm makaleler; örnekleme ise Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemleri ile kültür ve sanatın etkisini konu alan araştırmalardır. Bu çalışma, araştırmanın genel konusunu ve örneklem seçimini net bir şekilde ifade ederek, araştırmanın kapsamını ve odak noktasını belirginleştirmektedir.

4.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya başlarken sınırlar belirlenmiş ve bu sınırlar çerçevesinde Dergi Park hizmeti kapsamında yer alan TÜBİTAK ve ULAKBİM veri tabanları ile TR Dizin ve Google Akademik üzerinden yapılmıştır. Taramalarda Türkçe ve İngilizce olmak üzere dokuz anahtar kelime (din, ahlak, kültür, sanat, öğretim, eğitim, kültür ve sanat, din kültürü, öğretim yöntemleri) kullanılmıştır.

Belirlenen sınırlar çerçevesinde yukarıda adı geçen veri tabanları yoluyla birçok makale ve birçok teze erişim sağlanmıştır. Ulaşılan kaynaklardan yalnızca amaca hizmet eden ve araştırmanın sınırları içerisinde kalanlar çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu amaç, Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemleri ile kültür ve sanatın etkisinin incelenmesini içermektedir. Bu çalışmada konu ile ilgili amaca hizmet eden makale ve tezler araştırmaya dâhil edilmiştir.

4.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada, verilerin toplanmasında doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir. Alan yazını taraması, DergiPark hizmeti kapsamında bulunan TÜBİTAK ve ULAKBİM veri tabanları ile TR Dizin ve Google Akademik üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı bağlamında, anahtar kelimeler geniş bir kapsamda seçilmiş ve bunun dışında herhangi bir kısıtlama, herhangi bir dâhil etme veya hariç tutma yapılmamıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Veri analizi, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu metotta, bağımsız olarak oluşturulan nitel ve nicel eserler derinlemesine incelenip düzenlenmektedir. Bu çalışma sonucunda, alandaki genel eğilimler belirlenmektedir (Selçuk ve ark., 2014, akt. Özdevecioğlu ve Hark., 2021: 23). Bu sonuç, ilgili alanla ilgili araştırma yapmak isteyen veya yapmakta olan kişilere genel bir yönelim sunulmasını sağlamaktadır. (Cohen ve ark, 2005; Selçuk ve ark., 2014, akt. Özdevecioğlu ve Hark, 2021: 21).

5. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacı doğrultusunda alt problemlere ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.1.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmalarda kültür ve sanat alanında ne gibi yöntemler kullanılmıştır?

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kültür ve sanat alanında yapılan araştırmalar, derslerin öğretiminde çeşitli yöntemlerin etkili olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalar, dini ve ahlaki değerlerin kültürel ve sanatsal ifadelerle nasıl anlaşılıp öğrenilebileceğini inceler. Bu tür araştırmalarda kullanılan çeşitli yöntemlerden bazıları;

Birincisi; sanat eserlerinin incelenmesidir. Resim, heykel, mimari veya diğer sanat eserleri üzerinden dini sembollerin, mitolojik öğelerin veya ahlaki değerlerin analizi yapılır. Bu, öğrencilere görsel bir dille dini ve ahlaki kavramları anlamalarına yardımcı olabilir.

İkincisi; kültürel etkileşimlerin incelenmesidir. Farklı kültürlerin sanatsal ifadeleri üzerinden dinî ve ahlaki değerleri anlamaktan geçer. Örneğin, dinî törenlerin veya ahlaki hikâyelerin farklı kültürlerdeki yansımalarını incelemek, örnek olarak verilebilir.

Üçüncüsü; dinlerin sanatsal olarak yorumlanmasıdır. Klasik dini metinlerin edebi analizini yapmakla başlanabilir. Edebiyat, şiir veya mitoloji üzerinden dini ve ahlaki kavramları anlamlandırmak önemlidir.

Dördüncüsü; etkileşimli ve yaratıcı projeler oluşturulabilir. Öğrencilere, dini veya ahlaki değerleri ifade etmeleri için sanatsal projeler hazırlama fırsatı sunar. Örneğin, resim yapma, hikâye yazma veya drama etkinlikleri örnek olarak verilebilir.

Beşincisi; sanat eğitimi yöntemleri kullanılabilir. Sanat eğitiminde kullanılan yöntemlerin derslere uyumu söz konusu olabilmektedir. Öğrencilere resim, müzik, tiyatro veya diğer sanat dallarını kullanarak dini ve ahlaki kavramları öğrenmelerini sağlamak, değer kazandırma noktasında önemlidir.

Bu yöntemler, dini ve ahlaki kavramların sanatsal ve kültürel ifadeler aracılığıyla daha somut hale getirilmesini sağlar. Öğrencilere soyut kavramları daha anlaşılır hale

getirirken aynı zamanda yaratıcılıklarını ve analitik düşünme becerilerini de geliştirebilir. Bu da derslerin daha etkili ve ilgi çekici hale gelmesine yardımcı olur. Kültür ve sanat alanında öğretim yöntemlerine ilişkin araştırmalarda çeşitli yöntemlerden yararlanılmıştır.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.2.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerindeki öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat ile uygulanabilirlikleri nelerdir?

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kültür ve sanat odaklı öğretim yöntemleri, bu derslerin içeriğini daha etkili ve çekici hale getirebilir. Bu yöntemler, dini ve ahlaki kavramların kültürel ve sanatsal ifadelerle anlaşılmasını sağlar. Sanat eserleri, mimari yapılar veya diğer görsel ifadeler aracılığıyla dini sembollerin ve ahlaki değerlerin incelenmesi önemlidir. Örneğin, bir resmin veya tapınak yapısının hangi dini veya ahlaki temaları yansıttığının analizi yapılabilir.

Edebi eserlerin veya mitolojik hikâyelerin incelenmesi örnek verilebilir. Bu durum dini ve ahlaki kavramların anlaşılmasına katkıda bulunabilir. Öğrencilere belirli bir dini veya ahlaki konuyu ele alan edebi eserler okutulabilir ve analiz ettirilebilir. Öğrencilere dini veya ahlaki kavramları sanatsal projeler aracılığıyla ifade etme fırsatı verilebilir. Örneğin, resim yapma, drama etkinlikleri, müzikal performanslar veya edebi eserler yazmak olabilir. Farklı kültürlerin dini ve ahlaki değerleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz yapılması söz konusu olabilir. Öğrencilere farklı inanç sistemlerini, kültürel ifadeleri ve bu ifadelerin toplumlar üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olabilir. Dinî mekânların ziyaret edilmesi veya sanatçıların, edebiyatçıların okula gelerek konuşma yapması örnek olarak sunulabilir. Dini ve ahlaki kavramları pratikte gözlemleme ve uzman görüşlerini dinleme fırsatı sağlayabilir.

Bu yöntemler, dini ve ahlaki kavramları daha somut ve gerçek hayatla bağlantılı hale getirerek öğrencilerin derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir. Kültür ve sanat, bu derslerde soyut kavramları daha somut hale getirerek öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlayabilir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

5.3.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin uygulanmasında kültür ve sanat açısından eksiklikler var mıdır?

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kültür ve sanat odaklı öğretim yöntemlerinin uygulanmasında bazı eksiklikler olabilir. Bu derslerde genellikle dinî metinlerin okunması ve yorumlanmasıyla sınırlı kalınabilir. Sanat ve kültür öğeleri, genellikle daha az vurgulanabilir. Farklı kültürlerin ve sanatsal ifadelerin yeterince kapsanmaması, öğrencilere sadece belli bir perspektifi sunabilir. Dini ve ahlaki kavramlar sadece belirli bir dinî inanca veya kültüre özgü gibi görünebilir. Sanat ve kültür, bazen derslerde yalnızca bilgi olarak sunulur. Öğrencilere sanatı deneyimleme ve kendi ifadelerini oluşturma fırsatı verilmez. Ders kitapları veya materyaller, genellikle sadece metinsel bilgi sunar ve görsel, işitsel veya deneyimsel materyallerin eksikliği dikkat çekebilir. Öğretim yöntemleri genellikle sınırlı kalabilir ve öğrencilerin yaratıcı ifade ve deneyimleme fırsatları az olabilir. Bu eksiklikler, derslerin kültürel ve sanatsal boyutunu güçlendirmek adına daha geniş ve çok yönlü bir yaklaşımın gerekliliğini gösterir. Öğrencilere farklı kültürel ifadeleri, sanatsal eserleri keşfetme ve anlama fırsatı sunulmalıdır. Bu dersler, sadece bilgi aktarmakla kalmamalı, aynı zamanda öğrencilere deneyimleme ve yaratıcılık için alanlar açmalıdır.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, dini ve ahlaki değerleri öğretirken kültürel ve sanatsal unsurları nasıl dahil ettiğimizi anlamamıza yardımcı olabilir. Bazı öğretim yöntemleri ve bu yöntemlerin kültürel ve sanatsal boyutları olabilir. Sanat eserleriyle dini kavramlar ilişkilendirilebilir. Öğrencilere resim, müzik, edebiyat veya mimari gibi farklı sanat eserlerini kullanarak dini kavramları anlatmak örnek olarak verilebilir. Örneğin, bir resimde dini motiflerin analizi veya bir şairin dini duyguları yansıtan şiirlerinin incelenmesi örnek teşkil etmektedir. Tiyatro ve drama, öğrencilerin dini ve ahlaki hikâyeleri sahneleyerek veya rol yaparak anlamalarını sağlar. Bu, öğrencilere empati kurma, olayları farklı bir bakış açısıyla görebilme yeteneği kazandırabilir. Sanat ve dini kavramlar arasındaki ilişki, dini temaların sanatta, özellikle de İslam sanatında bütünleştirilmesinde açıkça görülmektedir.

Kültürel etkileşimler ve etnik çeşitlilik sağlayabilir. Farklı kültürlerin dinî ve ahlaki değerlerini anlamak için öğrencilere farklı inanç sistemleri, gelenekler ve ritüeller hakkında bilgi vermektedir. Bu, önyargıları azaltabilir ve öğrencilere hoşgörü kazandırabilir. Sinema ve belgesel izlenebilir. Öğrencilere dini veya ahlaki temaları içeren filmler ve belgeseller izleterek, bu medya aracılığıyla değerleri, etik sorunları ve dini kavramları tartışmalarını sağlayabilir. Sanat ve yaratıcılık sağlanabilir. Öğrencilerin dini veya ahlaki değerleri anlamalarına yardımcı olacak sanatsal projeler yapmalarını teşvik edilebilir. Örneğin, bir resim yaparak veya bir kompozisyon yazarak belirli bir ahlaki kavramı ifade etmeleri, örnek olarak verilebilir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, bu derslerin daha derin, etkili ve çeşitli bir şekilde öğretilmesi için önemli bir perspektif sunar. Bu inceleme, derslerin sadece dini metinleri okuyup yorumlamakla sınırlı kalmamasını sağlar ve kültürel ve sanatsal ifadelerin kullanılmasıyla derslerin zenginleşmesine olanak tanır. Kültür ve sanat boyutuyla yapılan inceleme, derslerin sadece dini ve ahlaki konularla sınırlı olmadığını gösterir. Dinî ve ahlaki kavramların kültürel ifadeler ve sanat aracılığıyla daha geniş bir bağlamda anlaşılması sağlanır. Kültür ve sanat odaklı öğretim yöntemleri, öğrencilere farklı dinî ve ahlaki konuları farklı kültürlerin gözünden görmelerini sağlar. Bu da hoşgörü ve anlayışı artırabilir. Sanat, öğrencilere soyut kavramları somut hale getirme ve duygusal, estetik bir deneyimle ifade

etme fırsatı verir. Bu, dini ve ahlaki kavramların daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunabilir.

Sanat ve kültür, öğrencilere kendi fikirlerini, duygularını ve inançlarını ifade etme şansı verir. Öğrencilerin yaratıcılığını ve katılımını artırabilir. Ancak, bu yaklaşımın eksiklikleri de olabilir. Derslerdeki uygulamaların ve materyallerin sınırlı olması, farklı kültürlerin ve sanatın yeterince temsil edilmemesi gibi konularda iyileştirme yapılabilir. Bu inceleme, derslerin daha kapsayıcı, etkili ve öğrenci odaklı hale getirilmesi için fırsatlar sunar. Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, derslerin zenginleşmesi ve öğrenci deneyimlerinin derinleşmesi adına önemli bir adımdır. Bu inceleme, derslerin sadece dini metinlere dayalı değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal ifadelerle zenginleştirilmiş bir yapıya sahip olmasını sağlar.

Tartışmanın sonuç bölümünde şu noktalar üzerinde durulabilir:

- Çok boyutlu bir öğrenme sağlanabilir. Kültür ve sanat boyutuyla derslerin incelenmesi, öğrencilere dini ve ahlaki kavramları sadece teorik değil, aynı zamanda duygusal, görsel ve deneyimsel düzeyde anlama fırsatı sunar. Bu da öğrenmenin daha derinlemesine ve kalıcı olmasını sağlayabilir.
- Çeşitlilik ve hoşgörü içerisinde dersler işlenebilir. Kültürel ve sanatsal ifadeler, farklı toplumların, inançların ve değerlerin çeşitliliğini öğrencilere gösterir. Bu da hoşgörü, anlayış ve kültürel zenginliği artırabilir.
- Öğrenci merkezli yaklaşım temel amaçtır. Kültür ve sanat odaklı öğretim yöntemleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve ifade biçimlerini destekler. Bu da öğrencilerin derslere daha fazla katılımını ve motivasyonunu artırabilir.
- Eksiklikler ve geliştirme fırsatları sunulabilir. Yine de, bu yaklaşımın eksiklikleri de vardır. Öğretim materyallerinin yetersizliği, kültürel çeşitliliğin yeterince temsil edilmemesi gibi konularda iyileştirmeler yapılabilir.

Sonuç olarak, derslerin kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, dini ve ahlaki konuları öğretirken öğrencilere daha zengin, çeşitli ve katılımcı bir deneyim sunabilir. Bu, öğrencilerin öğrenmeye daha istekli olmalarını sağlayabilir ve derslerin daha anlamlı hale gelmesine katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, daha kapsamlı bir materyal ve öğretim planı ile öğrencilerin farklı kültürlerin zenginliğini daha iyi kavramalarını sağlamak önemli bir adım olacaktır.

Bu inceleme, derslerin sadece dini metinlerle sınırlı kalmaması gerektiğini vurguluyor. Bunun yerine, dini ve ahlaki kavramların kültürel ve sanatsal ifadelerle

zenginleştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Derslerin sadece teorik bilgi sunmakla kalmayıp öğrencilere görsel, duygusal ve deneyimsel boyutlarla da yaklaşması gerektiği tartışmanın ana noktalarından biridir. Böylece, öğrencilerin soyut kavramları somut örneklerle ilişkilendirme ve anlamlandırma şansı bulabileceği belirtiliyor. Ayrıca, farklı kültürlerin, inançların ve sanatın öğrencilere sunulmasıyla hoşgörü ve kültürel anlayışın artabileceği vurgulanıyor. Bununla birlikte, çalışmamızda eksikliklerden de bahsediliyor. Özellikle, ders materyallerinin yetersizliği ve kültürel çeşitliliğin yeterince temsil edilmemesi gibi konulara değinilmiştir. Bu eksikliklerin giderilmesi için daha geniş ve kapsamlı bir öğretim materyali ve planlamasının yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Dini ve ahlaki konuların öğretiminde kültür ve sanatın önemine vurgu yapılmaktadır. Derslerin daha zengin, katılımcı ve öğrenci merkezli bir yapıya kavuşturulması için önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde öğretim yöntemlerinin kültür ve sanat boyutuyla incelenmesi, derslerin içeriğini zenginleştirme ve öğrencilere farklı bir perspektif sunma potansiyeline sahiptir. Dini ve ahlaki konuların sadece teorik düzlemde değil, aynı zamanda duygusal, görsel ve deneyimsel boyutlarıyla anlaşılması gerektiği önemlidir. Kültür ve sanatın, öğrencilerin dini ve ahlaki kavramları daha somut ve gerçek hayatla bağlantılı hale getirme konusunda önemli bir rol oynayabileceği söylenebilir. Öğrencilere farklı kültürlerin, inançların ve sanatın sunulması, hoşgörü, anlayış ve kültürel çeşitlilik konularında farkındalık oluşturabilir. Ders materyallerinin ve kültürel çeşitliliğin yeterince temsil edilmediği eksiklikler de giderilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Adıgüzel Ulutaş, M., Elmas, R., Karakaya, F., Yılmaz, M., 2023.** Türkiye’de yapılan STEM eğitimi yaklaşımı çalışmalarının mühendislik tasarım süreci uygulamaları bağlamında incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(2): 1111-1130.
- Akın, A., Kabael, T., 2016.** Bir matematik eğitimi araştırmasına dayalı öğretim deneyi deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(3): 1-22.
- Akıncı, M., Çolak, H., 2023.** Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin matematiksel söylemlerinin incelenmesi: doğrusal denklemler durumu. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11(21): 376-404.
- Aksoy, E., 2022.** İkonografik, mitolojik ve dekoratif olarak kozalak motifi ve tekstil sanatında kullanımı. *Art-E Sanat Dergisi*, 15(30): 1136-1154.
- Altunay, E., Oral, G., Yalçınkaya, M., 2014.** Eğitim kurumlarında mobbing uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1): 62.
- Arakuş, M., 2020.** Sanatın ne’liği ve işlevi (Ali Şeriatî ve Muhammed Kutub’un düşüncesinden hareketle sanatın insaniliği-İslamiliği meselesi). *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (15): 252-266.
- Aslan, A., 2019.** Almanya'daki Türkiye kökenli üçüncü kuşak gençlerin kimlik algısı ve din (Köln örneği). *Journal of Turkish Studies*, 3(14): 1105-1145.
- Aşçı, M., 2017.** Öğretim teknikleri. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, 17, 235-255
- Atak, H., Taştan, N., 2012.** Romantic relationships and love. Psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry*, 4(4): 520.
- Ateş, M., 2021.** Kültür etkileşiminin mimari biçime etkileri: endülüs atnalı kemer örneği. *Konya Sanat, Necmettin Erbakan University*, (4): 1-16.
- Ayaz, M. F., Söylemez, M., (2015).** The effect of the project-based learning approach on the academic achievements of the students in science classes in turkey: a meta-analysis study. *Ted Eğitim ve Bilim*, 40(178).
- Aydın, S., Atalay, T. D., Göksu, V., (2017).** Proje tabanlı öğrenme sürecinin ortaokul öğrencilerinin akademik öz-yeterlikleri ve motivasyonları üzerine etkisinin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 676-676.
- Aziz, A., 2023.** Üniversite genel eğitiminde sanat uygulamasının önemi. *Eğitimde Politika Gelecekleri*, 22(2): 261-270.

- Baltacı, A.,** 2019. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin örgütsel adalet algısı ve iş doyum düzeyleri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(11): 28-49.
- Balyemez, M.A., Başkırkan, H.,** 2021. Seramikte kırmızı renk: kültürel kökenleri ve teknolojisi. 4(2): 87-103.
- Başar, U.,** (2020). İş geliştirme uzmanlarının mesleki özdeşleşmeleri ile duygusal emekleri arasındaki ilişkiler üzerine görgülü bir araştırma. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*.
- Bayraktar, H. V.,** 2015. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *Journal of International Social Research*, 8(37): 709-709.
- Baytok, A., Boyraz, M., Pelit, E.** 2019. Turizm işletmeciliği alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin değerlendirilmesi: Afyon Kocatepe Üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1): 287-305.
- Bayyigit, R.,** 2019. Prof. Dr. Ejder Okumuş ile popüler kültür ve din üzerine söyleşi. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 26(26): 365-373.
- Bılgin, İ., Çetin, A.,** (2014). İşbirlikli öğrenme teknikleri hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2): 334-334.
- Bulut, Ş.,** 2020. The past and present of the dialogue between politics and arts. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6(1): 47-56.
- Buyurgan, S., Demirel, İ. N.,** 2022. Academicians' views on applied art lessons in the distance education teaching process. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1): 585-620.
- Casuso-Holgado, M.J., Cuesta- Vargaz, A., Morales, N.M., Manzanares, M.T.L., Barón-López, F.J., Vega-Cuesta, M.,** 2013. The association between academic engagement and achievement in health sciences students. *BMC Medical Education*, 13(1).
- Cedid, K.,** 2023. Okul toplumunda din kültürünün gelişimi. 2(1):94-100.
- Cesur, D.K., Erkilet, A., Taylan, H.H.,** 2019. Paternalist liderlik ve örgüt kültürü ilişkisi: Sakarya Üniversitesi örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14(1): 87-116.
- Chang, T., Chuang, Y.,** 2021. Cultural sustainability: teaching and design strategies for incorporating service design in religious heritage branding. *Sustainability*, 13(6): 3256.

- Civelek, P., Uyanık, G.,** 2020. Okul öncesi eğitimde ‘okul dışarıda günü’ etkinliklerinin incelenmesi: covid-19 Pandemisinin etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3(2): 116-134.
- Coşkun, M.K.,** 2017. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının değer yönelimleri: ilahiyat - DKAB karşılaştırması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 507-507.
- Çakmak, E. K., Kukul, V., Çetin, E., Berikan, B., Kandemir, B., Pamukcu, B. S., Marangoz, M.,** (2015). 2013 yılı eğitim teknolojileri araştırmalarının incelenmesi: ajet, bjet, cample, etrd, ets ve lampi dergileri. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 5(1).
- Çakmak, F.,** 2021. Din öğretimi alan öğretmenlerinin sınıf ve sınıf yönetimi algılarının metaforlar üzerinden incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52): 185-214.
- Çalışkan, M., Serçe, H., Aydoğmuş, M.,** 2019. Video ders uygulaması sınıf ortamında dönüt-düzeltelemeye zaman ayırmak için etkili bir yol olabilir mi?. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2): 991-998.
- Çayak, V., Telli, S.,** 2016. Öğretim uygulaması: ekmeğimiz küflenmesin. *İlköğretim Online*, 15(2).
- Çebi, R. H.** 2022. Bir Almanca Ders Kitabının Kültürel Öğeler Açısından Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3): 1682-1697.
- Cengiz, E.** 2021. Siirt Arapçasında kullanılan atasözleri ve deyimlerde dini motifler. *The Journal of Mesopotamian Studies*, 6(1): 129-143.
- Çelik, A.,** 2016. İtikadî-ilmî düâlite ve toplumsal ahlâk. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 0(46): 227-246.
- Çevik, N., Bingöl, M.,** 2021. Contemporary art discourses in the context of the public space. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1): 147-161.
- Dc, M., Seigny, P.R., Fahey-McCarthy, E., Murakami, M., Hadjistavropoulos, T.,** 2017. An international study of nurses' ethical ideology and religiosity. *Journal of Community Amp; Public Health Nursing*, 03(02).
- Demirkan, Ö., Erin, M.,** 2022. Ortaokul öğrencilerinin covid-19 dönemindeki çevrimiçi derslere ilişkin görüşleri. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 16(41): 1-27.
- Desai, T., Shariff, A., Vibhu, D., Minhas, D., Eure, M., Kau, M.,** 2013. İçerik gerçekten kral mıdır? *Halkın Youtube'daki Tıbbi Videolara Tepkisinin Objektif Bir Analizi*. PLOS ONE, 8(12): e82469.

DİB Yayınları, 10. Baskı, yayın no: 2015, Ankara 2015, syf 21.

Dilli, R., Mamur, N., Sarıbaş, S., 2017. Kentin hafıza mekânlarından görüntüye: görsel sanatlar eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3): 1-29.

Doğan, F. Z., Akel, B.S., 2021. Disleksili çocuklarda dans hareket terapisinin praxis üzerindeki etkisi; vaka serisi çalışması. *Ergoterapi Ve Rehabilitasyon Dergisi*, 9(1): 41-48.

Doğan, Y., 2020. Üniversite öğrencilerinin uzaktan çevrim-içi yabancı dil öğrenmeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1): 483-504.

Ergün, G., Arslan, B. Ş., Dursun, N.K., 2021. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öfke ifade etme biçimleri ile psikolojik semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*.

Erkek, Ö. ve Işıksal-Bostan, M., 2018. Ortaokul matematik öğretmen adaylarının küresel argümantasyon yapıları. *Uluslararası Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 17(3): 613-633.

Ertek, B., Süverdem, F.B., 2020. İki dillilik ve iki kültürlülük: göç, kimlik ve aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(2): 183-207.

Farahani, S., Farahani, I., Burckhardt, BB, Monser, K., Laeer, S., (2021). Eczacılık öğrencilerine yönelik tansiyon ölçümüne ilişkin eğitici bir videonun geliştirilmesi. *Tıp Eğitimi ve Uygulamasındaki Gelişmeler*, 12:655-663.

F., CB (1964). Dini deneyimin çeşitleri. *Amerikan Psikiyatri Dergisi*, 120(12), 1211-1212.

Frei, J., Alvarez, S. E., Alexander, M., 2010. Ways of seeing: using the visual arts in nursing education. *Journal of Nursing Education*, 49(12): 672-676.

Gerçek, C., 2016. Üniversite öğrencilerinin çevre etiğine yönelik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).

Gögebakan, Y., 2016. Dünya üzerindeki kültürel varlıkların turizme ve ekonomiye katkısı. *Anadolu Üniversitesi Sanat Amp; Tasarım Dergisi*, 5(9).

Gök, B., Çakmak, E. K., (2020). Uzaktan eğitimde ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5): 1915-1931.

Gökçen, Ş., 2018. Kamusal sanat ve kültür eksenli kentsel dönüşüm/public art and culture-led urban regeneration. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 6(6):215-236.

- Gökkaplan, Y.**, 2022. "Allah'ın dilediği prens ve kötü prens" hikâyesindeki iyi-kötü işaretlerin dil-şartlı anlatım bağlamında incelenmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 7(1): 298-312.
- Gülboy, H. D., Melekoğlu, M.**, (2022). Özel gereksinimle öğrencilere fen bilimleri öğretiminde yanlışsız öğretim yöntemlerinin kullanımı: sistematik derleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(2): 481-506.
- Güler, H., Altun, M.**, 2018. Öğretmenlerin inançlarının davranışlarına ve etkili bir geometri dersinin işlenişine yansımaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4): 1345-1357.
- Gürbüz, B., Özdemir, A., ve Atlıhan, A.**, 2023. Eğitim yönetiminde liderlik ve yönetici rolleri. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 36(36): 336-349.
- Gürbüz, B., Özdemir, A., Atlıhan, A.**, 2023. Eğitim yönetiminde liderlik ve yönetici rolleri. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 36(36): 336-349.
- Güzeloğlu, T.**, 2019. Fuat Sezgin's understanding of science and history of science. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21: 94-100.
- Härkönen, E., Huhmarniemi, M., Jokela, T.**, 2018. Crafting sustainability: handcraft in contemporary art and cultural sustainability in the finnish lapland. *Sustainability*, 10(6): 1907.
- Haz A., Maaruf, S.Z.**, 2016. İnteraktif görsel sanatlar eğitimi pedagojik modülü: görsel iletişimde tipografi. *Çevrimiçi Öğrenmenin Geleceğini Tasavvur Etmek*, 171-182.
- Hochtritt, L., Ahlschwede, W., Halsey-Dutton, B., Fiesel, L.M., Chevalier, L., Miller, T., Farrar, C.**, 2017. Sanat eğitiminde kamu pedagojisi ve sosyal adalet. *Uluslararası Sanat Dergisi, Amp; Tasarım Eğitimi*, 37(2): 287-299.
- Hoffman, K.**, 2008. Modern Avrupa tiyatrosundaki dini ve ruhani boyutlar. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(5).
- Ibenegbu C.I.** 2022. Relevance of informal arts education on formal visual arts education in southeast nigeria. *Journal of Economic Research Amp; Reviews*, 2(3).
- İder, S.**, 2023. Milli kimlik inşasında din eğitiminin gerekliliği üzerine bir değerlendirme. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 23(2): 617-634.
- Jokela, T.**, 2019. Art- based action research for art education in the north. *International Journal of Art Amp; Design Education*, 38(3): 599-609.
- Kabaran, G.G., Uşun, S.**, 2021. Dijital materyal tasarımı yeterlikleri ölçeği (DMTYÖ): bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 11(2): 281-307.

- Kalyoncuoğlu, M., Güneş, E.Ö., Memikoğlu, İ.,** 2021. Çağdaş sanat müzesi yapılarında iç mekân tasarımı: müze evliyağı örnek. *Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 28: 279-300.
- Kan, GZ, Furtado, D.C., Godoy, S.D., Vincent, J.B., Silva, D.,** 2021. Bir eğitim videosunda kardiyopulmoner arestin yönetimi: Pediatri hemşireliği eğitimine katkılar. *Latin Amerika Hemşirelik Dergisi*, 29.
- Karademir, A., Çelik, İ.,** 2020. Okul öncesi öğretmenleri bakış açısıyla millî değerlerimiz: Türk büyükleriyle ahlak eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40): 277-306.
- Karagedik, B.,** 2022. Ulusal insan hakları kurumlarının iş dünyası ve insan hakları perspektifinden önemi ve Türkiye insan hakları ve eşitlik kurumunun bu bağlamda incelenmesi. *Public and Private International Law Bulletin*, 0(0): 0-0.
- Khadavi, J.,** 2023. Development of religious culture in the school community. *Journal of Scientific Research, Education, and Technology (JSRET)*: 2(1): 94–100.
- Kiziler, H., Öksüzoğlu, Ş.,** 2022. Felsefe ve sūfî perspektiften mutluluk bilgeliği. *Sufiyye*, (13): 39-64.
- Koç, Y. and Şimşek, Ü.,** 2016. İşbirlikli öğrenme yöntemlerinin 7.sınıf “maddenin yapısı ve özellikleri ünitesi” üzerine etkisi. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7): 1.
- Korlaelçi, C.J.,** 2011. Şahsî ahlâk. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 52(2): 311-326.
- Köksal, N., Çöğmen, S.,** 2019. Visual thinking processes and interactions of sixth grade students. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2): 1-19.
- Lee, H., Price, C.A., Applebaum, L., Coleman, A.C., DeWitt, J., Miller, A., Tanner, A.,** 2023. One but not the same: non-science art in science education..
- Leung, S. K. Y., Choi, K., Yuen, M.,** 2019. Video art as digital play for young children. *British Journal of Educational Technology*, 51(2): 531-554.
- Makal, A., Kahraman Ersöz, Ö., Yücel, O.Ü.,** 2023. Türkiye’de sendikalar ve sanat: açmazlar ve olanaklar. *Çalışma ve Toplum*, 4(79): 3015-3048.
- Mamur, N., Köksal, N.,** 2016. Görsel sanatlar dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi bağlamında incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3): 732.
- Martyniv, L., Соколова, A., Kurinna, S., Kopeliuk, O., Sediuk, I., Khomova, O.,** 2021. Modern problems and prospects of music formation and art education development during covid-19. *International Journal of Health Sciences*, 5(3).

- Meray, M.S.**, 2023. Denial of access in the context of public morality. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1): 456-486.
- Mert, İ.S.**, 2021. Cesareti anlamak. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1): 51-61.
- Meşe, A.**, 2023. Uzaktan eğitim ortamları için etkili ders materyalleri oluşturmada öğretim tasarımcılarına rehberlik etmede araştırma bulgularının önemi. *Uzaktan Eğitim Dergisi*, 15(2): 45-58.
- Naziroğlu, B.**, 2016. Din ile devlet arasında simbiyotik bir ilişki: Türkiye'de zorunlu din dersleri ve siyasallaşma toplumsallaşma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1).
- Ocak, M. A., Özgül, E.**, 2022. Nesnelerin interneti eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin eğitsel çıktılarına etkisi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 255-276.
- Ögcem, E.**, 2020. Human being in the context of subject or object of his action. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 5(1): 29-57.
- Ökmen, B., Şahin, Ş., Kılıç, A.**, 2022. Proje tabanlı karakter ve değerler eğitimi dersinin öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(236): 2947-2968.
- Öner, F.K.**, 2018. Sanat antropolojisinin sanat ve sanat eleştirisi açısından önemi. *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*.
- Özcan, U., Çağlar, H.**, 2020. Müzede aydınlatmanın kullanıcı ve eserler açısından değerlendirilmesi. *European Journal of Science and Technology*, 645-655.
- Özdemir, A., Smith, J., Johnson, K.**, 2020. Öğrencilerin aktif olarak ilgisini çekmek ve daha zengin öğrenme olanakları sağlamak için somut malzemeler kullanmanın önemi. *Eğitim Dergisi*, 10(2): 123-135.
- Özdevecioğlu, B., Hark S.N.**, 2021. Akıl ve zekâ oyunları ile ilgili olarak yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28: 17-53.
- Özel, S.**, 2018. Türk hukukunda kültür varlıklarının mülkiyeti. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24(1): 215-238.
- Öztürk, G., Öztürk, Ö.**, (2019). In-service training needs of music teachers (sample of tokat city). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5): 1921-1934.
- Parlakalay, H.**, 2020. Kamusal alanda sanat ve sanat eserleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4): 1157-1172.

- Polat, B., Gökçen, Ş.,** 2022. İzmir’de kamusal sanat ve sanata ayrılan pay stratejisi. *Yedi*, 15-32.
- Reis, B.,** 2017. Tasavvuf klasiklerinde rıza kavramı. *Journal of International Social Research*, 10(53): 891-913.
- Robinson, J.M.,** 2015. Teaching religion around the world: a modest first glimpse. *Teaching Theology Amp; Religion*, 18(3): 235-247.
- Ruhe, J. A. and Lee, M.,** 2008. Teaching ethics in international business courses: the impacts of religions. *Journal of Teaching in International Business*, 19(4): 362-388.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Ş.Ç., Nas, E.,** 2021. Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1): 227-250.
- Sakız, G.,** 2016. Effective teaching and improving teacher quality. *Kuramsal Eğitimbilim*, 9(2): 214-244.
- Sengir, S.,** 2015. Kültürel değişkenler örüntüsünde sanat eğitiminin görsel kültür eğitimine dönüşüm gerekçeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54).
- Sevim, M., Uzun, S. K., Yıldırım, A., Yeğen, B., Sarıkaya, Ö.,** 2022. Marmara üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinin farklı öğrenme uygulamalarına bakış açılarının değerlendirilmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 21(64): 75-90.
- Som, İ., Karataş, H.,** 2015. Türkiye’de vatandaşlık eğitimi üzerine bir inceleme. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 33-50.
- Sürücü, A., Ünal, A.,** (2018). Öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan öğretmen davranışlarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.
- Şen, A.,** 2021. İnsan hakları, çocuk hakları ve insan hakları eğitimi. *Anadolu Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1): 462-482.
- Şimşek, A. A.,** 2020. Bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık biçimi olarak toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları: Cedaw çerçevesinde bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2): 496-513.
- Şimşek, H. İ.,** 2015. Tasavvufta kalbin kirlenmesi ve temizlenmesi konusu. *Journal of Divinity Faculty of Hitit University*, 14(28): 35.
- TH., M., Leeuw, N. D., Chiu, M., Lavancher, C.,** 1994. Eliciting self- explanations improves understanding. *Cognitive Science*, 18(3): 439-477.

- Tan, H.N., Yıldız, M.,** 2022. Manevi iyilik kavramının oluşumu ve tanımı. *Dini Araştırmalar*, 25(63): 447-476.
- Taş, H.,** 2019. Metaphors of elementary school students related to the lesson and teachers of religious culture and moral knowledge. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(1): 29-51.
- Taşkesen, S.,** 2019. Eğitim fakültesi güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin sanata ilgileri ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Eğitim Metodolojisi Dergisi*, 5(2): 275-287
- Tosuntaş, Ş. B., İnci, T., Çubukçu, Z.,** 2020. Coğrafya öğretiminde öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Coğrafya ve Coğrafya Eğitimi Dergisi*, (42): 52-71.
- Turan, İ.,** 2019. Cumhuriyet Türkiye'sinde din eğitimi politikaları. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 19(2): 269-292.
- Turgut, Ö.,** 2022. Edebiyat bireysel ve toplumsal psikolojiye nasıl olumlu etki edebilir? nezihe Meriç'in küçük bir kız tanıyorum serisi örneği. *Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 0(10): 75-86.
- Ubani, M., Hyvärinen, E., Lemettinen, J., Hirvonen, E.,** 2020. Diyalog, dünya görüşü kapsayıcılığı ve dinler arası çeşitlilik: Finlandiya temel eğitim müfredatında din eğitimi yoluyla çeşitliliğin ele alınması. *Dinler*, 11(11): 581.
- Uçar, M.,** 2023. Postmodern dönemde sanat tasarım ilişkisi. *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, 10(10): 1-15.
- Ulus, H., Şeker, Ç.,** 2022. Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin (ÇASEY) 5. sınıf öğrencilerin sanatsal yaratıcılıklarına etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2): 1314-1334.
- Urhan, N., Erdem, M.,** 2018. İşbirlikli proje tabanlı öğrenme sürecinde dijital belgesel üretiminin yansıtıcı düşünmeye katkısı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27-53.
- URL-1,** 2023, <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html>, 18 Mart 2023.
- Uzun, K., Yaprakdal, P.** 2022. Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerine Alternatif Bir Çözüm Yolu Olarak Pozitif Psikolojinin Kullanılması. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3): 2823-2864).
- Vuuren, E.J.,** 2018. Arts across the curriculum as a pedagogic ally for primary school teachers. *South African Journal of Childhood Education*, 8(1).

- Yaşaroğlu, C., Gelmez, F., 2022.** İlkokul öğrencilerinin pandemi dönemi çevirimiçi derslere katılımlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi1. *Turkish Journal of Educational Studies*, 9(3): 415-430.
- Yaylak, E., 2020.** Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem ve uygulamalarının değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1): 187-205.
- Yazıcı, F., 2017.** Osmanlı'dan Cumhuriyet'e hoşgörü: 7. sınıf öğrencilerinin farkındalıkları üzerine bir değerlendirme. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Yazıcı, H., Kivrak, E., Koca, N., Koca, M., Gökdemir, A., Ekiz, E., 2021.** Benefits of an ecology-based nature education program: an evaluation on the basis of participants' experiences. *Ted Eğitim ve Bilim*.
- Yıldırım A., Simsek H., 1999.** Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 25-28s.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2004.** Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 35s.
- Yıldırım, A., Şimşek, H., 2005.** Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 5. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 366s.
- Yıldız, H., 2023.** Popüler dinin sosyo-ekonomisi bağlamında din-meta ilişkisi: Ankara hacı bayram çarşısı örneği. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(2): 234-269.
- Yılmaz, İ., 2021.** Covid-19 semptomlarının yayılmasını önlemede el yıkama içerikli afiş tasarımlarının incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 7(81): 1518-1533.
- Yiğit, Y., 2021.** Students' attitudes towards religious culture and moral knowledge lessons made on digital media (Sivas zara district example). *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, -(17): 187-204.
- Yılmaz, U., Yılmaz, E.N.D., Yılmaz, M., 2021.** A semiotic analysis on the eastern patterns in installation art: heike weber, rudolf stingel and martin roth examples. *Art-E Sanat Dergisi*, 14(27): 47-71.
- Yorulmaz, D.S., Karadeniz, H., 2021.** The effect of different culturel practices on health. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(2): 418-423.
- Yusubova, N., Ural, S., 2023.** Bir oyuncak tasarımı deneyinin kültürel kimlik metodu olarak değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Resources*, 8(48): 2548-2560.
- Yüce, S., 2022.** Mehmet Akif'in sanat ve estetik anlayışı. *Türkoloji Dergisi*, 26(1): 218-233.

- Yücel, E., Karagöz, A.F.,** 2019. Serbest muhasebeci ve mali müşavirlik bürolarında örgütsel kültür ve muhasebecilik mesleğine etkileri: Isparta ilinde bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 597-616.
- Zahal, G. S. O.,** 2020. Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitime ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of Turkish Studies*, 15(6): 795-817.
- Zhao, P., Kynäshlahti, H., Sintonen, S.,** 2016. A qualitative analysis of the digital literacy of arts education teachers in chinese junior high and high schools. *Journal of Librarianship and Information Science*, 50(1): 77-87.

